

The Project Gutenberg eBook of Luonnosta ja elämästä: Satuja ja kertomuksia lapsille, by graf Leo Tolstoy

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Luonnosta ja elämästä: Satuja ja kertomuksia lapsille

Author: graf Leo Tolstoy

Release date: July 25, 2015 [EBook #49522]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUONNOSTA JA ELÄMÄSTÄ: SATUJA JA KERTOMUKSIA LAPSILLE ***

Produced by Tapio Riikonen

LUONNOSTA JA ELÄMÄSTÄ

Satuja ja kertomuksia lapsille

Kirj.

LEO TOLSTOI

Werner Söderström, Porvoo, 1892.

SISÄLLYS:

Kaste ruohon lehdellä.
Shat ja Don.
Karhu kuormalla.
Haukka ja jänis.

Kotka.
Miten sudet opettavat poikiaan.
Leijona ja koira.
Talonpojan kertomus siitä, minkä vuoksi hän
rakasti vanhempata veljeänsä.
Pietari ensimmäinen ja talonpoika.
Raivostunut koira.
Kaksi hevosta.
Tasan jaettu perintö.
Hai.
1000 kultarahaa.
Vasikka jäällä.
Lehmä ja vuohi.
Kuningas ja haukka.
Jussi.
Jänis ja sen viholliset.
Elefantti.
Vanha hevonen.
Keisarinna Si-lin-tsi.
Silkkimato.
Tätin kertomus kesystä varpusesta.
Omenapuu.
Vanha poppeli.
Tuomi.
Tammi ja pähkinäpuu.
Rikkaus Jumalalta.
Sokea ja maito.
Tunto ja näkö.
Haistin aisti.
Erään upseerin kertomuksia Kaukaasiasta:
Milton ja Pulkka.
Kilpikonna.
Pulkka ja susi.
Mitä Pulkalle tapahtui Pjätigorskissa.
Pulkan ja Miltonin loppu.
Halu pahempi kuin pakko.
Pikku tyttö ja hänen sienensä.
Hyppäys.

Kaste ruohon lehdellä.

Kun kirkkaana kesäamuna menet metsään, niin näet timantteja kedon heinikossa. Kaikki ne loistavat ja kimaltelevat monenvärisinä: keltasina, punasina ja sinisinä.

Kun menet likemmäksi ja tarkastat, niin näet että ne ovat erään ruohon kolmikulmaisiin lehtiin kokoutuneita kastepisaroita, jotka loistavat auringon valossa.

Tämän ruohon lehdet ovat alapuolelta karvasia ja pöyheitä, niinkuin sametti. Ja nuo pisarat voivat liikahtella edes takaisin lehdellä sen siitä kostumatta.

Jos varomattomasti taitat lehden, jonka päällä on tuollainen kaste, niin pisara vierähtää siitä pois kirkkaana pallona, etkä näekään kuinka se putoaa alas lehtiruotia myöten. Jos joskus otat ja taitat sellaisen lehden, nostat sen hiljaa huulillesi ja juot siitä kastepisaran, niin maistuu se paremmalta kuin mikään muu juoma.

Shat ja Don.

Ukko Iivanalla oli kaksi poikaa, Shat ja Don. Shat oli vanhempi veli. ja sen vuoksi väkevämpi ja isompi, Don taas nuorempi ja siitä syystä pienempi ja heikompi.

Isä osoitti kummallekin heille tiensä ja käski heidän tottelemaan itseänsä.

Mutta Shat ei totellutkaan häntä eikä kulkenut hänen määräämänsä tietä, vaan poikkesi siltä pois ja joutui häviölle.

Vaan Don sitä vastoin seurasi isänsä neuvoa ja meni sinne, minne hän oli käskenyt. Hän sai kulkea läpi koko Venäjän maan ja tuli kuuluisaksi.

Tulan kuvernementissa, Epifanian piirikunnassa on "Iivanan järvi" niminen kylä, ja samassa kylässä on järvi. Siitä juoksee eri haaroille kaksi puroa. Toinen niistä on niin kapea, että sen yli voi päästä astumalla. Sen nimi on Don. Toinen taas on leveä ja sillä on nimenä Shat.

Don juoksee suoraan ja kuta kauemmaksi se ehtii, sitä laajemmaksi se tulee.

Shat taas kiertelee siellä täällä tehden mutkia. Don kulkee läpi koko Venäjän ja laskee Mustaan mereen. Siinä on paljon kaloja ja siinä kulkee pienempiä ja suurempia laivoja. Mutta Shat kulki mutkissa eikä päässyt Tulan kuvernementin ulkopuolelle, vaan laskee Upan jokeen.

Karhu kuormalla.

Karhun kulettaja sattui kerran karhun kanssa kulkemaan kapakan ohi. Sen nähtyään sitoi hän karhun kiini porttiin, ja meni itse kapakkaan juomaan.

Heti sen perästä tuli muuan ajuri myöskin kapakan luo, pani kiini hevosensa ja meni sisään kapakkaan. Mutta ajurin kuormassa sattui olemaan vehnäleipiä. Karhun nenään tuli vehnäleivän haju kuormasta, se tempasi itsensä irti, meni kuorman luo, nousi rattaille ja rupesi penkomaan heiniä.

Hevoset vilkasivat taakseen ja läksivät laukkaamaan pois kapakan luota pitkin tietä. Karhu sieppasi käpäliinsä leipävartaan tietämättä, mitä tehdä. Mutta hevoset laukkasivat yhä kovemmin, kuta kauemmaksi tultiin.

Karhu pitää siinä etukäpälistään varrasta ja kääntelee päätään sivulta toiselle. Mutta hevoset vilkasevat aina vähän ajan perästä taaksensa ja juoksevat vieläkin kovemmin vuoren juurella menevää tietä ja vihdoinkin laukkaavat ne vuorelle...

Ohikulkevat eivät tahdo ennättää väistyä tieltä pois. Koko kolmivaljakko kiittää pölyn peittämänä eteenpäin ja rattailta on karhu, joka pitäen varrasta käpälistään katselee vuoroon kummallekin sivulle. Karhu huomaa, että asiat ovat hullusti, hevoset saattavat tuottaa hänelle surman ja alkaa sen vuoksi kiljua. Hevoset kiihtyvät siitä vielä enemmän. Laukkaavat minkä kavioista lähtee ja viimein juoksevat kotiin maalle.

Kaikki tulevat akkunaan katsomaan, mikä siellä juoksee sillä tavalla. Hevoset tulevat kotitalonsa portille. Emäntä lähtee katsomaan, kuka siellä tuli. Siinä on heidän hevoset, mutta isäntää ei näykään mukana, hän mahtoi siis olla juovuksissa. Emäntä menee ulos pihalle, mutta näkeekin kummakseen, ettei rattailta laskeunutkaan isäntä, vaan karhu.

Ja silloin karhu hyppäsi niin kauvaksi, kuin voi, pois rattailta, ja juoksi suoraa päätä metsään.

Haukka ja jänis.

Ilta alkoi pimetä. Haukat lentelivät metsissä rotkojen seutuvilla ja katselivat saalista.

Silloin juoksi aholle suuri jänis ja rupesi siinä puhdistamaan itseänsä.

Vanha haukka istui puun oksalla ja katseli jänistä, vaan poika haukka virkkoi: "mikset mene ottamaan kiini jänistä?"

Vanha haukka sanoi siihen: "minun voimani eivät siihen riitä, jänis on niin suuri: jos menet ja isket siihen kyntesi, niin se vie mukanaan metsään."

Poika haukka vastasi: "minä tartun jänikseen toisella jalallani ja toisella otan kiini puusta."

Ja niin läksi poika haukka jänistä kiini ottamaan, iski toisen jalkansa kynnet jäniksen selkään, niin syvälle, että ne kokonaan upposivat lihan sisään ja varustautui toisella jalallaan tarttumaan kiini puuhun.

Kun nyt jänis alkoi vetää haukkaa mukanaan, niin iski tämä toisen jalkansa kynnet puuhun kiini ja ajatteli: "etpäs nyt pääse kynsistäni."

Mutta silloin tempasikin jänis kovasti ja repäsi haukan kahtia. Toinen jalka jäi puuhun ja toinen jäniksen selkään.

Seuraavana vuonna sattui metsästäjä ampumaan saman jäniksen ja ihmetteli, kun näki, että haukan kynnet olivat kasvettuneet kiini jäniksen selkään.

Kotka.

Kerran teki kotka pesänsä kauvaksi merestä, suuren maantien varteen, muni siihen ja sai poikia.

Sattui sitten kerran väkeä olemaan työssä kotkan pesäpuun luona juuri kun tämä lensi pesälleen, suuri kala kynsissä.

Väki näki kalan, keräytyi puun ympärille ja alkoi huutaa ja viskellä kotkaa kivillä.

Kotka pudotti alas kalan, ihmiset ottivat sen ja menivät pois.

Sitten kotka istahti pesänsä laidalle. Silloin nostivat pojat päänsä ja rupesivat vikisemään: ne pyysivät ruokaa.

Kotka oli väsynyt eikä jaksanut enää uudestaan lentää merelle, vaan jäi pesänsä, sulki poikansa siipiensä suojaan, hyväili niitä ja oikoi niiden sulkia, ikäänkuin pyytäen, että ne odottaisivat hiukan.

Mutta kuta enemmän hän niitä hyvitteli, sitä kovemmin pojat vikisivät.

Silloin kotka lensi pois niiden luota ja istui saman puun ylimmälle oksalle.

Mutta nyt pojat vinkuivat ja vikisivät vieläkin surkeammin.

Silloin äännähti itse kotkakin äkkiä kovasti, oikasi siipensä ja lensi merelle. Sieltä se palasi vasta myöhään illalla: lensi hiljaa ja alhaalla, liki maan pintaa ja taaskin oli sillä kynsissä iso kala.

Kun se pääsi likelle pesänsä, niin katsahti se oliko nytkin ihmisiä likehtäällä, sulki sitten äkkiä siipensä ja istui pesänsä laidalle.

Pojat nostivat päänsä, avasivat suunsa, ja kotka repi kalan kappaleiksi ja syötti poikiansa.

Miten sudet opettavat poikiaan.

Kulin kerran tietä pitkin ja kuulin takaani huutoa. Huutaja oli paimenpoika. Hän juoksi pitkin ketoa ja osoitti minulle jotakin.

Minä katsahdin sinne ja näin, että kaksi sutta juoksi aholla. Toinen oli emä ja toinen poika. Poikasudella oli selässä halki reväisty vasikka, jota se piti hampaillaan jalasta kiini. Emäsusi juoksi takana.

Nähtyäni sudet läksin paimenen kanssa juoksemaan niiden perään ja me rupesimme huutamaan. Meidän huutomme kuultuaan juoksi paikalle miehiä kylästäkin, koiria mukana.

Emäsusi juoksi oitis poikasuden luo, niin pian kun huomasi koirat ja miehet, sekä sieppasi vasikan sen selästä, heitti sen omaan selkäänsä, ja nyt rupesivat molemmat sudet juoksemaan kiivaammin ja katosivat näkyvistä.

Silloin poika rupesi kertomaan, miten asian laita oikeastaan oli. Vuoren rotkosta juoksi äkkiä kedolle emäsusi, sieppasi mukaansa vasikan, repäsi sen kuoliaaksi ja vei mukanaan.

Sitä vastaan juoksi poikasusi ja tuli vasikan luo. Emä antoi silloin poikasudelle vasikan kannettavaksi, ja juoksi sitten itse hiljalleen vieressä.

Ainoastaan silloin, kun hätä rupesi tulemaan, antoi vanha susi nuorelle opetusta ja otti itse vasikan kannettavakseen.

Leijona ja koira.

Kerran oli Lontoossa villieläinten näyttely ja sisäänpääsymaksun sai suorittaa joko rahassa tai tuomalla koiria ja kissoja villieläinten syötäväksi.

Muuan mies, joka halusi nähdä petoja, otti kadulta kiini pikku koiran ja toi sen näyttelyhuoneeseen. Hänet laskettiin katsomaan ja koira viskattiin leijonan häkkiin sen syötäväksi.

Silloin pani pikku koira häntänsä jalkojensa väliin ja kyyristihe häkin nurkkaan. Leijona meni sen luokse ja haisteli sitä. Koira heittäysi seljälleen, nosti kypälänsä ylös ja rupesi lieputtamaan häntäänsä.

Leijona kosketteli koira kypälällään ja käänteli sitä hiljalleen.

Pikku koira hypähti ylös ja asettui takakypälilleen leijonan eteen. Leijona katseli koira kääntäen päätänsä sivulta toiselle koskematta siihen.

Kun näyttelyn omistaja viskasi leijonalle lihapalan syötäväksi, niin repäsi tämä siitä kappaleen ja antoi sen koiralle.

Kun sitten leijona illalla rupesi maata, niin heittäysi koira sen viereen ja pani päänsä sen kypälää vasten.

Siitä asti oli koira leijonan kanssa samassa häkissä. Leijona ei tehnyt sille pahaa, vaan söi ja joi, jopa joskus leikkittelikin sen kanssa.

Tuli sitten kerran näyttelyyn muuan herra, joka tunsikin koiran omakseen. Hän ilmoitti, että koira oli hänen ja vaati näyttelyn omistajan antamaan sen hänelle. Tämä suostuikin sen tekemään, mutta heti, kun koira ruvettiin kutsumaan häkin ovelle, jotta se olisi saatu sieltä poisotetuksi, niin nosti leijona harjansa ja rupesi kiljumaan.

Siten elelivät leijona ja koira kokonaisen vuoden samassa häkissä.

Mutta vuoden kuluttua koira sairastui ja kuoli. Silloin herkesi leijona syömästä, nuuski ja nuoli lakkaamatta koira ja kosketteli sitä kypälällään.

Kun leijona huomasi, että koira oli kuollut, hyppäsi se ylös, nosti harjansa, alkoi huiskia hännällään kupeilleen, syöksyi häkin seinää vastaan ja rupesi pureskelemaan häkin lattiaa ja rautaisia kaiteita.

Koko päivän se siten raivosi, hyppien ja kiljuen häkissään. Vihdoin se paneusi pitkälleen kuolleen pikku koiran viereen ja herkesi kiljumasta. Näyttelyn isäntä tahtoi viedä pois koiran raadon, mutta leijona ei laskenut ketään sen lähelle.

Isäntä luuli leijonan unhottavan surunsa, jos sille tuotaisiin kumppaniksi toinen koira ja pani häkkiin elävän koiran. Mutta leijona repäisi sen heti kappaleiksi. Sitte sulki se kypäliensä väliin kuolleen pikku koiran ja makasi siten viisi päivää.

Ja kuudentena päivänä kuoli jo leijonakin.

Talonpojan kertomus siitä, minkä vuoksi hän rakasti vanhempata veljeänsä.

Minä rakastan veljeäni muutenkin, mutta erittäinkin sen vuoksi, että hän meni sotamieheksi minun edestäni.

Asian laita oli seuraava: oltiin arvan nostossa ja minullekin sattui arpa.

Viikko sitten olin mennyt naimisiin ja nyt piti lähteä sotamieheksi. Minulla ei ollut lainkaan halua jättää nuorta vaimoani.

Äitiniikin alkoi itkeä ja sanoi: "pitääkö nyt Pekan mennä, hänhän on vielä niin nuori." Mutta mikään ei auttanut ja minua ruvettiin valmistamaan lähtöön.

Vaimoni neuloi minulle paitoja, hankki rahoja ja huomenna oli jo mentävä kaupunkiin ilmoittautumaan sotapalvelukseen. Äiti parka oli kuolla surusta, niin hän itki, ja kun itsekin ajattelin, että minun oli nyt välttämättä lähteminen, niin kouristi sydäntäni ihan kuin kuolemaan mennessä.

Ruvettiin sitten syömään illallista, mutta ruoka ei maistunut kellekään. Vanhempi veljeni, Nikolai, loikoi uunin korvalla eikä puhunut mitään. Nuori vaimoni itki. Isäni istui allapäin ja suuttuneen

näköisenä. Kun äitini toi pöydälle puuroa, niin ei kukaan siihen koskenut. Äiti kutsui Nikolaita uunin korvalta syömään. Hän laskeusi alas, risti silmänsä, istui pöytään ja virkkoi: "älä ole pahoillasi äiti, minä menen Pekan edestä sotamieheksi, olenhan häntä vanhempi. Enhän minä joudu siellä hukkaan. Palvelen aikani ja palaan kotiin. Ja sinä, Pekka, hoida sinä isää ja äitiä minun poissa ollessani ja kohtelee hyvin vaimoani."

Minä tulin iloiseksi sen kuultuani, äitikään ei enää näyttänyt olevan pahoillaan ja nyt ruvettiin toimittamaan Nikolaita matkalle.

Mutta kun minä aamulla heräsin ja aloin miettiä sitä, että veljeni lähtee edestäni, niin tuli mieleni pahaksi. Minä sanoin: "älä huoli lähteä, Nikolai, minunhan se on vuoroni ja minä menen." Mutta hän oli vaiti ja teki vaan lähtöä. Ja niin lähdimme me molemmat kaupunkiin ruvetaksemme sotapalvelukseen. Hän tahtoi jäädä ja minä tahdoin jäädä. Me olimme molemmat reippaita poikia. Meitä ei oltu vielä tarkastettu. Me seisoiimme ja odotimme. Silloin katsahti äkkiä vanhempi veljeni minuun, naurahti ystävällisesti ja sanoi: "kohta tulee meidän vuoromme, mutta mene sinä, Pekka, nyt vaan kotiin, minä jään tänne. Elkkää ikävöikö minua, minä rupean sotamieheksi omasta halustani." Minulta purskahti itku, mutta minä läksin kuitenkin.

Kun nyt muistelen veljeäni, niin tuntuu siltä, kuin voisin antaa koko elämäni hänen tähtensä.

Pietari ensimmäinen ja talonpoika.

Keisari Pietari tapasi kerran eksyksissä ollessaan metsässä talonpojan. Talonpoika oli halkoja hakkaamassa.

Keisari sanoi hänelle: "Jumala sinua auttakoon talonpoika!"

Talonpoika virkkoi puolestaan vastineeksi: "minä tarvitsen todellakin Jumalan apua."

Keisari kysyi: "onko sinulla suuri perhe?"

— Minulla on perhettä kaksi poikaa ja kaksi tytärtä.

— No eipä ole sitten perheesi vallan suuri. Minne sinä panet rahasi?

— Minä pidän rahojani kolmessa osassa: yhdellä osalla maksan velkaa, toisen osan annan velaksi ja kolmannen heitän veteen.

Keisari mietti, vaan ei ymmärtänyt, mitä se merkitsi, että ukko maksoi yhdellä osalla rahojaan velkaa, toista piti lainassa ja kolmannen heitti veteen.

Mutta ukko virkkoi: "minä maksan silloin velkaani, kun hoidan isääni ja äitiäni; velaksi taas annan poikiani kasvattaessani; veteen heitän kun elätän tyttäriäni."

Keisari sanoi: "sinä olet ukkoseni järkevä mies. Mutta olepas nyt niin hyvä, että saatat minut täältä metsästä ihmisten ilmoille, sillä minä en löydä tietä."

Ukko vastasi: "kyllä sinä löydät itsekin tien: mene ensin suoraan eteenpäin, käänny sitten oikealle, sitten vasemmalle, sitten taas oikealle."

Keisari sanoi: "hiisi sinun jaarituksiasi ymmärtää, lähde vaan saattamaan minua."

— Eipä minuakaan ole koskaan kukaan herrasmies saattanut ja meille talonpojille on aika kallista.

— No, jos on kallista, niin kyllä minä maksan.

— Jassoo, vai maksat, no mennään sitten.

He istuivat rattaille ja läksivät ajamaan.

Keisari rupesi tiellä kyselemään talonpojalta: "olitko sinä, ukkoseni, nyt kuinka kaukana metsässä?"

— Kylläpä olin aika matkan päässä.

— Oletkos nähnyt keisaria?

— Keisaria en ole nähnyt, vaan kylläpä sietäisi mennä katsomaan.

— No, kun nyt pääsemme tästä aukealle kedolle, niin saat nähdä keisarin.

— Mutta kuinka minä hänet tunnen?

— Kaikki heittävät lakin päästään, keisari yksin jää lakki päähän.

He tulivat siten kedolle. Kansa heitti heti keisarin nähtyään hatun pois. Talonpoika rupesi nyt katselemaan, missä keisari olisi, mutta ei nähnyt sellaista missään.

Hän kysyi: "missä on keisari?"

Keisari Pietari virkkoi: "katsopas, ainoastaan me molemmat olemme tässä lakki päässä: tottapa siis jommankumman meistä täytyy olla keisarin."

Raivostunut koira.

Eräs herra osti kaupungista koiran pennun ja toi sen turkkinsa hihassa kotiinsa maalle. Hänen rouvansa piti myöskin koiran pennusta ja antoi sen olla sisällä kammarissa. Pentu kasvoi; sille annettiin nimeksi Ystävä.

Se rupesi kulkemaan isäntänsä mukana metsällä, vartioitsi kartanoa ja leikkeli lasten kanssa.

Kerran juoksi sitten muuan koira puutarhaan. Se kulki suoraan pitkin puutarhan käytäviä, häntä alas painuneena, sen suu oli auki ja siitä juoksi vaahtoa. Lapset olivat silloin puutarhassa.

Isäntä sattui näkemään tämän koiran ja huusi: "Lapset, tulkaa pian kotiin! Siellä on raivostunut koira."

Lapset kuulivat, että isänsä kutsui heitä, vaan eivät huomanneet koiraa ja juoksivat suoraan sitä vastaan. Raivossa oleva koira oli juuri saada purra yhtä lapsista, kun Ystävä sen huomattuaan hyökkäsi sen kimppuun ja rupesi sen kanssa tappelemaan.

Lapset ennättivät sillä välin juosta pois; mutta kun Ystävä palasi huoneeseen, vinkui se ja sen kaulasta vuoti verta.

Kymmenen päivän kuluttua tuli Ystävä hyvin nuloksi, ei juonut eikä syönyt ja yritti jo kerran puremaan muuanta pentua. Kun se huomattiin, sulettiin Ystävä tyhjään huoneeseen.

Mutta lapset, jotka eivät ymmärtäneet, miksi Ystävä oli sinne suljettu, hiipivät sitä katsomaan.

He avasivat oven ja rupesivat kutsumaan koiraa. Ystävä juoksi ulos niin kiivaasti, että oli vähällä kaataa lapset mennessään. Sitten juoksi se puutarhaan ja rupesi maata pensaan juurelle. Kun lasten äiti näki Ystävän siellä, kutsui hän sitä luokseen, mutta Ystävä ei totellutkaan enää häntä, ei huiskuttanut häntäänsä hänelle eikä katsonut häneen päinkään. Sen silmät olivat raukeat ja suusta tuli vaahtoa. Rouva kutsui silloin miestänsä ja sanoi hänelle:

"Tule pian, joku on laskenut Ystävän ulos, se on ihan raivostunut. Tee Jumalan tähden sille jotakin!"

Isäntä toi pyssyn, meni Ystävän luo ja tähtäsi sitä, mutta hänen kätensä vapisi, kun hän ampui. Ja kuula ei sattunutkaan päähän, vaan takapuolelle ruumista.

Koira rupesi vinkumaan ja kyyristihe maahan. Isäntä meni likemmäksi sitä, katsomaan, miten sen oli käynyt. Ystävän koko takapuoli oli veressä ja molemmat takajalat ruhjoutuneet. Ystävä mateli isäntänsä luo ja rupesi nuoleksimaan hänen jalkaansa. Isäntää vapisutti, hänelle tuli vedet silmiin ja hän juoksi sisälle.

Sitten kutsuttiin muuan metsästäjä, ja tämä ampui pyssyllään kuoliaaksi koiran ja vei sen pois.

Kaksi hevosta.

Kaksi hevosta vetivät kahta kuormaa. Edellä kulkeva hevonen veti hyvin, vaan takana oleva pysähtyi usein. Sen vuoksi ruvettiin edellä käyvälle hevoselle lisäämään kuormaa takimaisen kuormasta. Kun kaikki oli siirretty takimaisen kuormasta etumaisen kuormaan, astuskeli takimainen hiljalleen ja sanoi

etumaiselle:

— Kiusaa sinä vaan itseäsi ja hikoile. Kuta enemmän koetat vetää, sitä enemmän sinua vaivataan.

Mutta kun sitten saavuttiin majataloon, sanoi isäntä:

— Mitäpä varten ruokkisinkaan kahta hevosta, kun yhdellä vaan voin vedättää kuormaa. Parempihan se on että annan yhdelle ruokaa mielin määrin, vaan tapan pois toisen: saanhan siitä edes nahkan.

Ja hän tekikin, niinkuin sanoi.

Tasaa jaettu perintö.

Eräällä kauppiaalla oli kaksi poikaa. Vanhempi oli isän lempipoika, ja isä halusi antaa hänelle kaiken omaisuutensa. Äiti sääli nuorempata poikaa ja pyysi miestänsä olemaan edes ilmoittamatta heille päätöstään. Hän näet tahtoi jollakin tavalla saattaa perinnön tasan jaetuksi molempien poikiensa välillä. Kauppias täyttikin hänen pyyntönsä eikä puhunut pojilleen mitään siitä, miten aikoi jakaa perintönsä heidän kesken.

Kerran istui sitten äiti akkunan luona ja itki. Silloin sattui muuan matkustaja tulemaan akkunan luo ja kysyi, mitä hän itki?

Äiti vastasi: "kuinka en itkisi; minusta ovat molemmat poikani saman arvoiset, mutta isä tahtoo antaa kaikki toiselle pojalle eikä toiselle mitään. Minä pyysin miestäni olemaan ilmoittamatta päätöstään pojille, kunnes voisin keksiä keinon, miten saisin autetuksi nuoremman asiata. Mutta minulla ei ole itselläni rahaa, enkä tiedä miten päästä siitä huolesta."

Matkamies virkkoi: "sinun on helppo päästä surustasi; mene ja ilmoita pojillesi, että vanhempi on saava kaiken teidän rikkautenne, mutta nuorempi ei mitään; ja he saavat molemmat yhtä paljon."

Äiti teki niinkuin matkustaja oli neuvonut.

Kun nuorempi poika sai kuulla, ettei hän tule saamaan mitään, läksi hän vieraille maille ja saavutti siellä taitavuutta monissa töissä ja paljon oppia, vaan vanhempi oli isänsä luona kotona eikä oppinut mihinkään työhön, sen vuoksi että tiesi tulevansa rikkaaksi.

Kun sitten isä kuoli, niin ei vanhempi poika osannut tehdä mitään ja hävitti kaiken omaisuutensa, mutta nuorempi oppi ansaitsemaan vieraalla maalla ja tuli rikkaaksi.

Hai.

Meidän laivamme oli ankkurissa Afrikan rannalla. Oli kaunis päivä; mereltä henkäili viileä tuuli, mutta iltapuolella muuttui ilma: se tuli ihan polttavaksi ja Saharan erämaasta puhalsi niin kuumaa ilmaa kuin olisi se tullut ihan palavasta uunista.

Kapteeni tuli kannelle ennen auringon laskua ja huusi: "uimaan pojat!" Minuutin kuluessa olivat merimiehet jo ehtineet hypätä veteen, laskea alas yhden purjeen, sitoa sen kiini ja laittaa siitä itselleen uimasuojuksen.

Meillä oli laivalla mukana kaksi poikaa. He hyppäsivät ihan ensimmäisinä veteen, mutta heistä tuntui kovin ahtaalta uida purjeen päällä ja he päättivät sen vuoksi uida kilvan aavalla merellä.

Molemmat pulikoivat, kuin sisiliskot vedessä ja koettivat kumpikin kaikista voimistaan ehtiä siihen paikkaan, missä ankkurin poiju kellui meressä ankkurin kohdalla.

Toinen pojista oli aluksi voiton puolella, vaan sitten rupesi jäämään jälemmäksi. Pojan isä, vanha tykkijunkkari, joka oli kannella, oli iloissaan nähdessään, miten reipas poika hänellä oli. Kun poika alkoi jäädä jälemmäksi, huusi isänsä hänelle: "elä anna perään! Ponnista kovemmin!"

Yhtäkkiä kuului kannella huuto: "hai" ja me näimme kaikki meripedon selän vedessä vilkkavan. Hai ui suoraan poikia kohti.

— "Takasin! takasin! kääntykää pois pian, hai tulee!" huusi tykkijunkkari. Mutta pojat eivät kuulleet hänen sanojansa, vaan uivat yhä kauemmaksi, nauroivat ja huusivat vielä iloisemmin ja kovemmin kuin

ennen.

Tykkijunkkarin kasvot kävivät kalpeiksi kuin palttina ja hän katseli aivan liikkumatta poikia.

Merimiehet työnsivät alas veneen, hyppäsivät siihen ja soutivat, minkä jaksoivat poikien luokse päin; mutta he olivat vielä kaukana heistä, silloin kun hai oli jo ehtinyt kahdenkymmenen askeleen päähän.

Pojat eivät aluksi kuulleet, että heille huudettiin eikä huomanneet haita; mutta sitten sattui yksi heistä vilkasemaan taaksensa, ja me kuulimme kaikki sydäntä särkevän parahduksen, ja pojat rupesivat uimaan eri haaroille.

Tämä parahdus ikäänkuin herätti tykkijunkkarin huumauksestaan. Hän hypähti paikaltaan ja juoksi tykkien luo. Hän käänsi yhden niistä poikia kohden, kumartui sen yli, tähtäsi ja sieppasi käteensä sytyttimen.

Me kaikki, jotka olimme laivassa, olimme pyörtyä kauhistuksesta ja odotimme jännitettynä, mitä oli tapahtuva.

Kuului pamaus, ja me näimme tykkijunkkarin kaatuvan tykin viereen ja peittävän kasvonsa käsillensä. Me emme nähneet vielä, miten pojan ja hain oli käynyt, sillä savu esti hetken aikaa näkemästä.

Mutta kun savu hälveni veden päältä, niin alkoi joka puolelta kuulua hiljaista nurinata, sitten se tuli yhä kuuluvammaksi, mutta lopuksi kuului joka puolella kova ilohuuto.

Vanha tykkijunkkari avasi silmänsä, nousi ylös ja katsahti merelle päin.

Aaltojen päällä kellui hain keltanen vatsa. Muutamassa minuutissa oli vene ehtinyt poikien luo ja toi heidät laivaan.

1000 kultarahaa.

Muuan rikas henkilö tahtoi antaa tuhat kultarahaa köyhille, vaan ei tiennyt oikein, millaisille köyhille antaisi ne.

Hän meni papin luo ja sanoi: "minä haluan antaa tuhat kultarahaa köyhille, vaan en tiedä kelle antaisin. Ottakaa nämä rahat ja antakaa kelle tahdotte!"

Pappi vastasi: "rahoja on paljon, minäkään en tiedä, kelle ne antaisin: kenties antaisin toisille liian paljon ja toisille liian vähän. Olkaa hyvä ja sanokaa millaisille köyhille minun on ne jaettava ja minkä verran kullekin."

Rikas sanoi: "jollotte te tiedä, kelle annatte rahat, niin tietäähän sen Jumala: antakaa ne sille, joka ensiksi tulee luoksenne."

Samassa pitäjässä asui muuan köyhä mies. Hänellä oli paljon lapsia ja itse oli hän taudissa eikä kyennyt työhön.

Kerran luki köyhä mies psalttaria ja tapasi siellä sanat: minä olin nuori, mutta nyt olen tullut vanhaksi, enkä nähnyt rehellistä hyljättynä ja hänen lapsiaan leipää kerjäämässä.

Köyhä ajatteli: "mutta minut on Jumala hyljännyt, vaikken ole tehnyt mitään pahaa. Mitähän, jos menen papin luo ja kysyn, mitä varten raamatussa löytyy valeita."

Hän meni papin luokse.

Pappi sanoi heti hänet nähtyään: "tämä köyhä mies tuli ensimmäisenä luokseni", ja antoi hänelle kaikki nuo rikkaan tuomat tuhannen kultarahaa.

Vasikka jäällä.

Vasikka hyppeli navetassa ja opetteli tekemään mutkia ja käänteitä. Kun talvi tuli, laskettiin se aika lehmän kanssa jäällä olevalle avennolle juomaan. Kaikki lehmät menivät varovasti purtilon luo, vaan vasikka hyppeli sinne tänne, huiskutti häntäänsä ilmassa, laski alas korvansa ja rupesi kiertelemään pitkin jäätä. Vaan jo ensimmäistä kierrosta tehdessään liukahti sen jalka ja se kaatui pänsä purtiloon.

Se rupesi ammomaan:

"Voi minua raukkaa! Vaikka hyppelin polviani myöten oljissa, niin en kaatunut, vaan nyt liukahdin tässä sileällä jäällä."

Muuan vanha lehmä sanoi silloin:

"Jollet olisi ollut vasikka, niin olisit varmaankin tiennyt, että missä on helppo hypähdellä, siellä on vaikea pystyssä pysyä."

Lehmä ja vuohi.

Muutamalla vaimolla oli lehmä ja vuohi. Ne kävivät yhdessä laitumella.

Lehmä kääntelihe aina, kun sitä lypsettiin. Silloin toi eukko kerran leipää ja suolaa, joita hän antoi lehmälle ja puheli sille hyvittelten sitä: "niin, piikaseni, kas tässä saat nyt; tuonpa vielä enemmänkin, mutta seiso nyt vaan yhdessä kohden!"

Seuraavana iltana tuli vuohi kotiin ennenkun lehmä, asettui eukon eteen ja pani jalkansa harralleen. Eukko löi silloin sitä pyyheliinalla, vaan vuohi pysyi paikallaan eikä liikkunut. Se muisti näet, että eukko oli luvannut lehmälle leipää, jos se seisoi hiljaa ja yhdessä kohden. Kun eukko huomasi, ettei vuohi välittänyt mistään, sieppasi hän kepin ja löi sillä sitä.

Heti kun vuohi oli mennyt pois, alkoi eukko taas hyvittelä lehmää antamalla sille suolaa ja leipää ja puheli sille yhtä ystävällisesti, kuin ennenkin.

"Ihmiset eivät ole rehellisiä!" ajatteli vuohi. "Minä koetin olla paremmin, kuin lehmä yhdessä kohden enkä saanut muuta palkakseni, kuin selkäsaunan."

Sitten väistäysi se syrjään, hyppäsi ja survasi maitokiulun kumoon, niin että kaikki maito juoksi siitä maahan ja töyttäsi vielä eukkoakin sarvellaan.

Kuningas ja haukka.

Muuan kuningas laski kerran metsälle mennessään jänistä kiini ottamaan haukan, josta hän piti enemmän kuin muista haukoistansa, ja läksi itse ratsain ajamaan.

Haukka saikin kiini jäniksen. Kuningas otti siltä pois jäniksen ja meni etsimään vettä juodakseen. Hän löysi sitä kallion rinteeltä. Mutta sitä oli niin vähän, että sitä tuli ainoastaan tippumalla. Kuningas haki satulastaan maljan ja asetti sen niin, että vesi tippui siihen. Vettä nihui kalliosta ainoastaan tipoitain, ja kun malja tuli täyteen, niin nosti kuningas sen suunsa eteen ja yritti juoda. Yhtäkkiä hypähti haukka hänen kädelleen, löi siivillään ja sai veden läikkymään maljasta.

Kuningas antoi taas veden tippua maljaan ja odotti niin kauvan, että malja täyttyi ihan reunojaan myöten. Mutta kun hän uudestaan yritti nostamaan maljaa suunsa eteen, löi haukka taas siivillään sen kumoon, niin että kaikki vesi meni maahan.

Kuningas täytti vielä kolmannen kerran maljan ja oli nostamaisillaan sitä huulilleen, vaan haukka kaasi taaskin sen. Kuningas suuttui, ja löi minkä jaksoi haukkaa vasten kalliota, niin että se kuoli.

Kuninkaan palveliat ratsastivat paikalle ja eräs heistä juoksi ylös lähteelle, löytääkseen enemmän vettä ja voidakseen pikemmin täyttää maljan.

Mutta eipä palveliakaan tuonut vettä; hän palasi takaisin malja tyhjänä ja sanoi: "sitä vettä ei voi juoda; lähteessä on käärme ja se on valanut myrkkyyään veteen. Oli hyvä että haukka kaasi maahan veden. Jos olisit juonut tätä vettä, niin olisit kuollut."

Kuningas sanoi: "mutta minä maksoin huonosti haukalle sen tekemän hyvän työn. Se pelasti minun elämäni; mutta minä tapoin sen."

Jussi.

Jänö — Jussi asuskeli talvella kylän likehtäällä. Kun tuli yö, niin nosti se pystyyn toisen korvansa ja kuunteli; sitten taas toisen ja liikkutteli partakarvojansa, haisteli ja istui takajaloilleen. Sitten hyppäsi se pari kertaa paksussa lumihangessa, istui taas takajaloilleen ja rupesi katselemaan. Joka haaralta näkyi vaan lunta eikä mitään muuta. Lumikinos oli muodostunut aaltomaiseksi ja loisti kuin sokuri. Jänön pään yläpuolella oli pakkaishuurua ja sen läpi loistivat kirkkaat tähdet.

Jänön oli mentävä suuren maantien poikki päästäkseen riihen luo, jonka hän tunsu jo ennestään hyvin. Sieltä kuului reen jalasten ratinaa, hevosten hirnuntaa ja rekien narinaa.

Jussi pysähtyi taas maantien viereen. Talonpoikia astuskeli rekien vieressä, nuttujen kaulukset pystyssä. Kasvot olivat tuskin näkyvissä. Parrat, viikset ja silmäkarvat olivat valkoset. Heidän suistaan ja nenistään tuli höyryä. Ja heidän hevosensa olivat hiessä, joka pakkasessa muuttui huurteeksi. Hevoset tempoivat sinne tänne valjaissaan ja upposivat nietokseen. Talonpojat ajoivat kilpaa ja toiset heistä pääsivät toistensa edelle. Kaksi vanhaa ukkoa ajoi rinnan ja toinen kertoi toiselle, kuinka häneltä varastettiin hevonen.

Sittenkun joukko oli mennyt ohitse, hypähti jänö tien poikki ja meni hiljalleen riihen luo. Kuormaston mukana seuraava koira huomasi silloin Jussiparan. Se rupesi haukkumaan ja läksi jänön jälkeen. Jänö juoksi nietoksia pitkin riihen luo. Sitä kannatti hanki, mutta koira jo kymmenennellä askeleella upposi kinokseen ja oli sen vuoksi pakoitettu pysähtymään. Silloin Jussikin pysähtyi, istahti takajaloilleen ja läksi sitten hiljalleen menemään riihen luo.

Sinne mennessään tapasi Jussi pari muuta jänistä. Ne söivät ja leikittelivät. Jussi leikitteli myöskin hetkisen kumppaniensa kera, kaivoi yhdessä niiden kanssa kylmää lunta, söi laihoa ja jatkoi sitten matkaansa eteenpäin.

Kylässä oli kaikki hiljaista, tulet olivat sammutetut. Kylän tiellä ei kuulunut muuta, kuin lapsen itku eräästä pirtistä ja pakkasen pauke tupien nurkista. Jussi juoksi riihen luo ja tapasi sielläkin tovereitaan ja leikki niiden kanssa riihen puhtaaksi laistulla laattialla, söi kauruja alotetusta kuormasta, kiipesi ylös pitkin lumen peittämää kattoa latoon ja meni aidan yli takaisin piilopaikkaansa.

Idässä alkoi jo näkyä päivän salo, tähdet lakkasivat vähitellen näkymästä, ja vielä entistäkin sakeampana peitti pakkasen synnyttämä utu maan. Lähisissä kylissä heräsivät jo vanhat eukot ja menivät vettä noutamaan. Talonpojat toivat ladoistaan karjalle ruokaa, lapset huusivat ja itkivät. Tiellä kulki nyt kuormia vielä enemmän ja ajomiehet pakinoivat kovemmin kuin ennen.

Jussi hyppäsi tien yli, tuli likelle vanhaa makuustaan, valitsi itselleen vähän etempänä toisen olopaikan, kaivoi lumen siitä pois, kyykähti takaperin uuteen makuukseensa, pani korvansa pitkin ruumista ja alkoi nukkua silmät auki.

Jänis ja sen viholliset.

Öisin hakevat jänikset ruokaansa. Metsäjänikset syövät puiden kuoria, peltojänikset laihoa ja ruohoa, ne taas, jotka asustavat talojen likehtäällä, syövät riihistä jyviä. Yöllä jättivät jänikset lumeen syviä näkyviä jälkiä.

Niiden vihamiehiä ovat ihmiset, koirat, sudet, ketut, korpit ja haukat. Jos jänis kulkisi yhtä suoraan, niin sen voisi aamuin löytää jäljistä ja ottaa kiini, mutta Jumala on luonut jäniksen araksi, ja tämä arkuus suojelee sitä.

Öillä kuleskelee jänis vainioilla ja metsissä pelkäämättä ja tekee suorja jälkiä, vaan kun aamu tulee, niin heräävät sen viholliset, jänis alkaa kuulla milloin koirien haukuntaa, milloin rekien ritinää, milloin ihmisten ääniä, milloin taas suden liikkeen metsässä ja alkaa pelosta hypellä paikasta toiseen. Kun se hyppää eteenpäin, niin säikähtää se jo jotakin ja juoksee takaisin entisiä jälkiään. Kuulee sitten vielä jotakin ja hyppää minkä kypälistä lähtee syrjään ja joutuu pois entisiltä jäljiltään. Taaskin risahtaa jokin ja jänis kääntyy taas takaisin ja hyppää taas syrjään. Kun päivä tulee, rupee se maata.

Aamulla alkavat jäniksen viholliset tarkastella sen jälkiä, eksyvät kaksoisjäljille ja pitkille sivu hypäyksille ja ihmettelevät jäniksen kekseliäisyyttä. Mutta jänis ei edes ajattelekaan mitään petosta. Se vaan pelkää kaikkia.

Elefantti.

Eräällä hindulla oli elefantti, jolle hän antoi huonoa ruokaa, vaan jolla hän teetti kovaa työtä.

Kerran raivostui elefantti ja polki jalkoihinsa haltiansa. Hindu kuoli. Hänen vaimonsa itki, vei lapsensa elefantin luo, pani ne sen jalkojen juureen ja sanoi: "Sinä olet tappanut heidän isänsä, tapa nyt heidätkin!"

Elefantti katseli lapsia, sitten otti se kärsällään vanhimman pojan ja nosti selkäänsä.

Siitä pitäen totteli elefantti poikaa ja teki työtä hänen hyväkseen.

Vanha hevonen.

Kotona maalla asui luonamme vanha ukko, Pimen Timofeits. Hän oli yhdeksänkymmenen vuoden vanha. Hän asui pojanpoikansa luona eikä tehnyt enää mitään. Hänen selkäänsä oli kymärässä: hän käveli kepin avulla ja liikkui hitaasti jalkojaan. Hän oli ihan hampaaton ja hänen kasvonsa olivat täynnä rypyjä. Hänen alahuulensa vapisi. Kun hän joko käveli tahi puhui, maiskutti hän huuliaan eikä kukaan voinut käsittää, mitä hän puhui.

Meitä oli neljä veljestä ja me olimme kaikki innokkaita ratsastajoina. Mutta meillä ei ollut tasavaluontoisia ratsuhevosia meidän varalle. Me saimme ratsastaa ainoastaan yhdellä vanhalla hevosella. Sen nimi oli Woronok.

Kerran äiti laski meidät ratsastamaan ja me menimme kaikki talliin sen palvelian kanssa, joka oli meitä hoitamassa. Kuski satuloitsi meille Woronokin, ja vanhin veli läksi ensin ratsastamaan. Hän ratsasti kauvan. Ensin riihen luo ja sitten puutarhan ympäri. Kun hän ratsasti takaisin, niin me muut huusimme hänelle: "no, annapas nyt nelistä."

Vanhin veli alkoi kannustaa Woronokkia jaloillaan ja löi sitä piiskalla, ja Woronok laukkasi meidän ohitsemme.

Vanhimman veljen perästä nousi toinen veli, joka oli häntä nuorempi, hevosen selkään. Hänkin ratsasti kauvan ja löi Woronokkia piiskalla ja ajoi laukkaa pitkin mäen syrjää. Hän olisi vielä ratsastanut mielellään, vaan kolmas veli pyysi, että hän laskisi pikemmin hänet alkamaan.

Kolmas veli ratsasti myöskin riihen luo ja puutarhan ympäri, vieläpä läpi kylänkin sekä ajoi täyttä laukkaa pitkin mäen rinnettä tallin luokse. Kun hän pääsi meidän luoksemme, läähätti Woronok, ja sen kaula ja kupeet olivat märkinä hiestä.

Kun nyt tuli minun vuoroni, niin halusin minä hämmästyttää veljiäni ja näyttää heille, kuinka hyvin minä ratsastan, ja aloin hätyyttää minkä voin Woronokkia tallista lähtemään, vaan se ei tahtonut liikkua paikaltaan. Ja vaikka minä olisin lyönyt sitä kuinka paljon tahansa, niin ei se viitsinyt juosta, vaan näytti olevan kovin peloissaan ja pakkasi kääntymään takaisin. Minä suutuin hevoseen ja löin sitä voimani perästä piiskalla ja potkin sitä jaloillani. Minä koetin lyödä sitä oikein niihin paikkoihin, joihin luulin kipeimmin koskevan. Ruoska taittui poikki, mutta minä löin vielä varren tyngälläkin sitä päähän. Mutta Woronok ei sittenkään tahtonut juosta. Minä käännyin takaisin, ratsastin palvelian luokse ja pyysin hänen toimittamaan minulle vankemman ruoskan. Mutta palvelia vastasi:

"Te olette ratsastaneet kyliksi, nuori herraseni, laskeutukaa pois hevosen selästä! Mitä varten kiusaatte noin kovin hevos parkaa?"

Minä loukkaannuin siitä ja sanoin:

"Kuinka? Minä en ole vielä saanut ratsastaa! Saatpa nähdä, miten minä heti paikalla lähden sillä ajamaan laukkaa. Anna vaan minulle vankempi ruoska. Kyllä minä saan Woronokkiin eloa."

Silloin pudisti palvelija päätään ja sanoi:

"Oi, herraseni, teillä ei ole lainkaan sääliä. Kuinka te enää voitte saada siihen eloa? Se on jo kahdenkymmenen vuoden vanha. Hevosparka on tyyten kiusattu, saa töin tuskin enää huovutuksi ja on sen lisäksi ikiloppu. Onhan se niin kovin vanha, ihan kuin Pimen Timofeits. Voisittehan yhtä hyvin istua ukko Timofeitsin hartioille ja lyödä häntä minkä jaksaisitte ruoskalla. Tokkohan teidän tulisi häntä sääli?"

Minä ajattelin Pimen vanhusta ja kuuntelin palvelian sanoja. Minä astuin alas hevosen selästä, ja kun sitten katselin sen hien peittämiä kylkiä ja näin, kuinka raskaasti se läähötti ja huiskutti sinne tänne

hätänsä, josta jo oli lähtenyt pois paljon jouhia, niin käsitin, kuinka vaikeata se kaikki oli ollut hevoselle. Ennen olin luullut, että sillä oli yhtä paljon huvia ratsastuksesta, kuin minullakin. Minun tuli niin sääli Woronokkia, että rupesin suutelemaan sen hikistä kaulaa ja pyytämään siltä anteeksi sitä, että olin lyönyt sitä. Tultuani aikamieheksi olen aina säälinyt hevosia, ja muistan aina Woronokkia ja Pimen Timofeitsiä, kun näen hevosia kiusattavan.

Keisarinna Si-lin-tsi.

Kiinan keisarilla, Hoangtsilla, oli puoliso, jota hän hellästi rakasti. Keisari toivoi, että koko kansa muistaisi hänen rakasta puolisoaan.

Sen vuoksi näytti keisari puolisolleen silkkimatoa ja sanoi: "otappas selko siitä, mihin tätä matoa voidaan käyttää ja miten sitä on hoidettava, niin kansa ei ole koskaan sinua unhottava."

Si-lin-tsi rupesikin tarkastelemaan näitä matoja ja huomasi, että niiden ympärillä oli jotakin hämähäkin verkon tapaista kudosta, silloin kun ne menivät tainnoksiin. Hän purki tämän kudoksen, kehräsi siitä lankaa ja kutoi jo yhden silkkihuivin. Sitten hän huomasi vielä, että nämä madot viihtyvät mulperipuissa. Hän rupesi kokoamaan mulperipuuden lehtiä ja ruokki niillä silkkimatojaan. Sillä tavalla kasvatti hän niitä suuren joukon ja opetti kansaa niitä hoitamaan.

Siitä ajasta on jo kulunut viisi tuhatta vuotta, mutta kiinalaiset muistavat vieläkin keisarinna Si-lin-tsiä ja pitävät juhlia hänen kunniakseen.

Silkkimato.

Minulla oli puutarhassani muutamia vanhoja mulperipuita. Ne oli jo isän isäni istuttanut.

Kerran sain syksyllä muutamia grammeja silkkimadon munia ja minua neuvottiin, miten minun oli hoidettava silkkimatoja, saadakseni niistä silkkiä. Nämä munat olivat mustanruskeita ja niin pieniä, että nuissa muutamissa grammeissa, jotka olin saanut, laskin niitä olevan 5,835 kappaletta. Ne ovat pienempiä, kuin pieninkin silmäneulan pää ja muuten ei niissä voinut huomata mitään elonmerkkejä. Ainoastaan silloin, kun niitä satuttiin puristamaan niin kovasti, että ne menivät rikki, ne narahtivat hiukan.

Nämä munat kuleksivat pöydälläni pitkät ajat minun niitä huomaamattani ja minä olin jo tyyten ne unhottaa.

Mutta kerran satuin sitten keväällä menemään puutarhaan ja huomasin, että mulperipuissa jo näkyi urpia ja että päivän puolella jo oli lehtiäkin. Silloin muistin silkkimadon munani, ja tultuani kotiin aloin niitä tarkastella ja hajottelin ne hiukan laajemmalle tilalle. Suuri osa munista ei ollut enää mustanharmaita, kuten ennen, vaan toiset olivat vaaleanharmaita, toiset melkein kokonaan vaaleita, maidon karvaisia.

Seuraavana aamuna nousin varhain näitä munia katselemaan ja näin, että toisista oli jo tullut ulos pieniä matoja, toiset taas olivat turvonneet ja täyttyneet sisäpuolelta jollakin nesteellä. Ne tunsivat nähtävästi kuorissaan, että niiden ruoka oli valmistunut syötäväksi.

Nuo pikku madot olivat mustia, karvaisia ja niin pieniä, että oli vaikea niitä nähdäkään. Minä katsoin niitä suurennuslasilla ja näin, että ne munassa ollessaan ovat ympyräisen kuoren peitossa, ja sieltä ulos tullessaan oikaisevat itsensä suoriksi. Minä menin puutarhaan ja taitoin sieltä kolme kahmalon täyttää mulperipuun lehtiä, panin ne pöydälleni ja rupesin tekemään madoille olopaikkaa, sillä tavalla, kuin minua oli neuvottu.

Sillaikaa, kun laittelin paperia, johon niitä panisin, tunsivat madot hajusta ruokansa ja läksivät matelemaan sen luokse. Minä työnsin lehdet vähän syrjään ja rupesin houkuttelemaan matoja niiden luo, ja ne matelivat lehtien perästä, niinkuin koira lihapalan, pitkin veralla päällystettyä pöytää lyijykynien, saksien ja paperin ylitse lehtiin päin.

Silloin minä leikkasin kappaleen paperia, pistelin siihen reikiä pienellä pännäveitsellä, asetin sitten paperin päälle mulperipuun lehtiä ja panin ne sekä paperin matojen päälle. Nämä tunkeusivat silloin noihin paperissa löytyviin pikku reikiin ja rupesivat heti syömään lehtiä. Kaikki madot kullakin eri paperilehdellä kokoutuivat yhteen ja alkoivat syödä mulperipuun lehtiä, reunasta lähtien.

Minä pidin matoja hyllyllä huoneessani, ja kunniillä ei ollut mulperipuun lehtiä syötävänä, niin matelivat ne pitkin hyllyä, tulivat aivan reunaan saakka, vaan eivät koskaan pudonneet siitä alas vaikka olivat sokeita. Heti kun joku mato oli päässyt hyllyn reunalle, niin se laski suustaan lankaa, jonka se kiinnitti reunaan, ennenkun rupesi laskeutumaan sitä myöten alas. Tässä langassa se sitten riippui, katseli ympärilleen ja, jos sitä halutti laskeutua alammaksi, niin se laskeutui tämän hienon langan nojassa, ja vetäytyi taas takaisin, milloin halusi samaa lankaa myöten.

Päiväkausiin eivät madot tehneet muuta kuin söivät. Ja niille täytyi antaa yhä enemmän lehtiä. Kun niille tuotiin tuores lehti, ja ne olivat madelleet sen päälle, niin syntyi siitä liike, joka muistutti sadepisarain putoamista lehdelle. Tämä ääni syntyi siitä, että madot alkoivat syödä lehteä.

Siten elivät vanhimmat madot viisi vuorokautta. Ne kasvoivat siinä ajassa jo paljon ja söivät kymmenen kertaa enemmän kuin ennen. Minä tiesin, että ne menevät tainnoksiin viidentenä päivänä, ja odotin koko ajan, milloin se tapahtuisi. Ja aivan oikein takertuikin iltapuoleen viidentenä päivänä yksi vanhimmista madoista kiini paperiin ja herkesi syömästä ja liikkumasta. Seuraavina päivinä pidin minä kauvan sitä silmällä. Minä tiesin, että nämä madot luovat muutamia kertoja nahkansa, sentähden että kasvavat ja niille tulee sen vuoksi ahdas entisessä nahassaan, ja ne saavat uuden.

Minä ja kumppanini vartioimme sitä vuorotellen. Eräänä iltana huudahti kumppanini: "nyt se alkaa luoda nahkaansa, tulkaa pian katsomaan!" Minä riensin paikalle ja näin, että mato todellakin tarttui vanhasta nahastaan kiini paperiin, puhkasi suunsa kohdalle reijän, pisti sieltä ulos päänsä, ponnisteli siinä ja väentelihe päästäkseen ulos, mutta vanha peite ei tahtonut irtautua pois ruumiista. Minä katselin kauvan, kuinka se teki työtä, pääsemättä kuitenkaan irti ja halusin auttaa sitä jollakin tavalla. Minä kohotin nahkaa hyvin vähän kynnelläni, vaan huomasin oitis, että olin tehnyt hullusti. Kynteeni oli jäänyt jotakin nestemäistä ainetta ja mato meni tainnoksiin. Minä luulin tuota nestettä ensin vereksi, vaan sitten huomasinkin, että madolla on nahan alla vetelätä nestettä sitä varten, että se sen avulla voisi helpommin luoda päältään peitteensä. Minä olin rikkonut auttaessani kynnelläni uuden nahan, sillä mato kuoli vaikka se pääsikin irti vanhasta peitteestään.

Muihin matoihin minä en enää koskenut, ja ne irtausivat samalla tavalla vanhasta nahastaan. Ainoastaan muutamat eivät siinä onnistuneet, vaan useimmat pääsivät siitä erilleen, vaikka se näyttikin niitä kovasti rasittavan.

Kun madot olivat saaneet uuden nahan, rupesivat ne syömään kovemmin ja lehtiä kului nyt enemmän.

Neljän päivän kuluttua ne taas menivät tainnoksiin ja alkoivat uudestaan luoda peitettään. Nyt kului vieläkin enemmän lehtiä ja madot olivat jo noin puolen sentimetrin pituisia. Sitten ne taas menivät kuuden päivän perästä tainnoksiin ja tunkeusivat ulos vanhoista nahoistaan uuden peittäminä, ja olivat jo hyvin suuria ja paksuja ja me ennätimme tuskin tuoda niille riittävästi lehtiä.

Yhdeksäntenä päivänä lakkasivat vanhimmat madot tyyten syömästä ja matelivat ylöspäin hyllyillä ja tuepuita myöten. Minä kokosin niitä yhteen ja panin tuoresta lehteä niille syötäväksi, mutta ne käänsivät pois päänsä lehdestä ja matelivat pois päin. Minä muistin silloin, että madot, kun ne valmistautuvat sulkeutumaan koteloonsa, lakkaavat kokonaan syömästä ja matelevat ylöspäin.

Minä jätin ne rauhaan ja rupesin katselemaan, mitä ne nyt tekisivät. Vanhimmat matelivat ylös kattoon, hajaantuivat sinne tänne, kiertelivät sillä tavalla hiukan ja rupesivat sitten kukin eri suunnillaan kehräämään lankojaan, laskien yhden langan aina kerrallaan.

Minä pidin yhtä niistä tarkemmin silmällä. Se meni nurkkaan, laski kuusi lankaa noin viiden sentimetrin päähän toisistaan, keinui niiden nojassa, taivutti itsensä kahteen osaan niin, että tuli hevosen kengän muotoiseksi ja rupesi sitten käänteleämään päätään ja laskemaan silkkilankaa niin, että se kiertyi sen ympärille. Illalla oli jo sen ympärillä pilven tapainen kudoks, niin että sitä enää näkyi vaan hiukan ja aamulla sitä ei enää lainkaan voinut erottaa kudoksen sisältä. Se oli jo kokonaan kääriytynyt silkin sisään ja yhä se vaan vielä laski lankaa.

Kolmen päivän perästä lakkasi se kutomasta koteloaan ja meni tainnoksiin. Sittemmin sain kuulla, kuinka pitkältä yksi silkkimato ehtii kolmena päivänä kehrätä lankaa. Kun puretaan koko tuo kudoks, niin se on enemmän kuin kilometriä pitkä, harvoin lyhempi. Ja jos lasketaan, montako kertaa madon tarvitsee kiepauttaa päätään, näinä kolmena päivänä kehrätäkseen niin pitkän langan, niin nähdään, että se näinä kolmena päivänä on kiertänyt ympäriinsä 300,000 kertaa. Siitä näkyy että se joka sekuntina keskeyttä pyörähtää kerran.

Mutta kun me otimme joitakuita koteloita ja särimme ne, niin näimme, että madot tämän työn perästä olivat koteloissaan ihan kuivettuneet ja käyneet vaaleiksi, vaksinkaltaisiksi.

Minä tiesin, että näistä koteloista, joiden sisällä oli nuo vaaleat vaksin kaltaiset elottomat ruumiit, lähtee ulos myöhemmin perhoset. Mutta katsellessani niitä en voinut sitä uskoa. Kuitenkin katsoin

kahdentenkymmenentenä päivänä, miten niitten koteloiden oli käyvä, jotka olin jättänyt jäljelle.

Minä tiesin, että muutoksen piti tapahtua kahdentenkymmenentenä päivänä. Mitään ei näkynyt vielä ja minä jo alain ajatella, että jokin kohta oli joutunut epäjärjestykseen, kun yhtäkkiä huomasinkin, että yhden kotelon pää oli käynyt mustaksi ja kosteaksi. Minä luulin jo, että se oli turmeltunut ja yritin heittää sen pois. Vaan sitten ajattelin taas, että kenties muutos alkaakin tällä tavalla ja minä päätin katsoa vielä, miten lopuksi oli käyvä. Ja todellakin alkoi kotelon kosteaksi käyneessä päässä tuntua jotakin liikettä. Minä en voinut isoon aikaan päästä perille siitä, mikä tuon liikkeen sai aikaan. Mutta sitten tuli näkyviin jotakin pään tapaista, jossa oli tuntosarvet. Tuntosarvet liikkuvat. Sitten huomasin, että jalka pisti esiin reijästä ja sen perästä toinen, ja jalat tarttuivat kiini ja työntäytyivät ulos kotelosta. Jotakin tuli yhä sieltä esiin ja lopuksi voin jo erottaa, että se oli märkä perhonen. Kun kaikki kuus jalkaa olivat tulleet ulos, niin luiskahti takapuoli helposti irti ja nyt oli koko perhonen tullut esiin ja oli siinä näkyvillä. Sittenkun se oli ehtinyt kuivaa, näytti se valkoselta, levitti siipensä, lenteli kierrellen ympäri huonetta ja istui akkunalle.

Kahden päivän kuluessa oli perhonen jo ehtinyt munia akkunalaudalle rivin munia ja kiinnittää ne siihen. Munat olivat keltasia. Kaksikymmentä viisi perhosta tekivät munia. Ja minä kokosin 5,000 pientä munaa.

Seuraavana vuonna minä ruokin vielä enemmän matoja ja sain vielä enemmän silkkiä.

Tätin kertomus kesystä varpusesta.

Meidän akkunamme ulkopuolelle oli varpunen pesinyt akkunalaudan päälle ja tehnyt siihen viisi pientä munaa. Minä ja sisareni olimme nähneet, kuinka varpunen kantoi olen korren ja höyhenen toisensa perästä meidän akkunamme taakse ja teki sinne itselleen pesää. Ja kun se sitten alkoi tehdä sinne munia, niin tulimme me hyvin iloisiksi. Varpunen ei enää lentänyt pois höyheniä ja olkia etsimään, vaan istui muniensa päällä siinä. Toinen varpunen — meille sanottiin, että toinen niistä on uros ja toinen naaras — tuo naaraalle matoja ja ruokkii sitä.

Muutaman päivän perästä me jo kuulimme akkunamme takaa sirkutusta ja menimme katsomaan, mitä varpusen pesässä oli tapahtunut. Siellä oli viisi pienen pientä alastonta linnun poikaa, joilla ei vielä ollut siipiä eikä höyheniä. Niillä oli keltaset, pehmeät nokat ja suuret päät.

Meistä ne olivat hyvin rumia, emmekä me viitsineet enää käydä niitä katsomassakaan, ainoastaan joskus juoksimme vilkasemassa, mitä ne siellä tekivät. Niiden äiti lensi usein ruokaa hakemaan, ja kun se palasi, niin avasivat varpusen pojat vikisten keltaiset nokkansa, ja emä repi matosia kappaleiksi ja jakoi niitä niille.

Viikon kuluessa olivat jo nuo pienet varpusen pojat kasvaneet isommiksi, saaneet untuvapeitteen ja tulleet kauniimmiksi, ja sen perästä me taas rupesimme usein käymään niitä katsomassa.

Eräänä aamuna menimme taas katsomaan varpusen poikiamme ja näimme, että niiden äiti, naarasvarpunen oli kuolleena akkunalaudan vieressä. Me arvasimme, että varpunen oli yöksi asettunut akkunalaudalle ja nukkunut siihen, ja litistynyt kuolleeksi akkunaa sulettaessa.

Me otimme sen siitä ylös ja viskasimme heinikkoon. Pienokaiset vikisivät, ojensivat ulos päänsä ja avasivat suunsa, mutta ei ollut ketään enää, joka olisi niitä ruokkinut.

Silloin sanoi vanhin siskoni: "nyt niillä ei ole enää äitiä, joka niitä ruokkisi; mutta kuulkaas: ruvetaanpas me niitä hoitamaan!"

Tuokos oli meistä hauskaa, me otimme korin, panimme siihen puuvillavanuketta, asetimme siihen pesän poikineen ja veimme sitten sen sellaisena kammariimme. Sitten me kaivoimme maasta matosia, murensimme leipää maitoon ja aloimme ruokkia linnun poikia. Ne söivät hyvin, pudistelivat päitään, puhdistivat pieniä nokkiaan hiomalla niitä vasun laitoja vastaan ja olivat kaikki hyvin ilosia.

Siten ruokimme me niitä koko päivän ja iloitsimme niiden ympärillä. Seuraavana aamuna, kun menimme niitä katsomaan, niin näimme, että pienin varpusen poika oli kuollut ja sen jalat tarttuneet puuvillavanukkeeseen. Me veimme sen pois ja otimme koko puuvillavanukkeen myöskin pois, jottei enää joku varpusen poika takertuisi siihen, ja panimme vasuun heiniä ja sammalia. Mutta iltapuoleen kävi taas kahden varpusen pojan höyhenet pörhөөn, niiden suut aukenivat ja silmät menivät kiini ja nekin kuolivat.

Kahden päivän perästä kuoli vielä neljäskin varpusen poika. Nyt saimme kuulla, että olimme

syöttäneet niitä liijan paljon.

Siskoni itki varpusiaan ja rupesi yksin ruokkimaan viimeistä varpusta ja me muut saimme ainoastaan olla katsomassa. Viimeinen — viides varpusen poika, oli ilonen, terve ja elävän näkönen. Me rupesimme nimittämään sitä Virkuksi.

Virkku eli niin kauvan, että jo pääsi lentoon ja alkoi tuntea nimensä.

Sisareni oli tapana huutaa: "Virkku, Virkku!" Silloin lensi se aina hänen luokseen, istui hänen olkapäälleen, päähänsä tahi kädelleen ja hän ruokki sitä.

Sitten kasvoi se vielä isommaksi ja alkoi itse hakea ruokansa. Se asui meidän kammarissamme ja lensi silloin tällöin ulos ikkunasta, mutta palasi aina yöksi kotiin, ja asettui asuinpaikkaansa, vasuun.

Eräänä aamuna ei se lentänytkään mihinkään vasustaan. Sen höyhenet tulivat kosteiksi ja nousivat pörrölleen, aivan niinkuin muidenkin varpusten oli käynyt, kun ne rupesivat kuolemaan.

Siskoni ei lähtenyt pois Virkun luota, vaan kulki sen perässä. Mutta se ei syönyt eikä juonut mitään.

Kolme päivää se sairasti ja neljäntenä se kuoli. Kun me näimme sen kuolleena, selällään, pikku kyntöset kokoon puristuneina, niin rupesimme me kolme sisarta kaikki itkemään. Äiti riensi paikalle saadakseen tietää, mitä oli tapahtunut. Kun hän tuli meidän kammariimme, niin näki hän pöydällä kuolleen varpusen, ja käsitti oitis meidän surumme. Sisko ei syönyt mitään muutamaan päivään eikä leikkinyt muiden kanssa, vaan itki aina.

Me käärimme Virkun sievimpiin vaatepalasiimme, panimme sen pieneen puuarkkuun ja hautasimme sen pieneen kuoppaan puutarhassa. Sitten teimme me pienen kumpareen mullasta sen haudan päälle ja panimme siihen pieniä kiviä.

Omenapuut.

Minä istutin kaksi sataa nuorta omenapuuta ja kaivoin syksyin, keväin kolmena vuonna kuopat niiden ympärille ja peitin ne talveksi aina oljilla, etteivät jänikset niitä vahingoittaisi. Neljäntenä vuonna menin lumen lähdettyä katsomaan omenapuitani. Ne olivat talven aikana tulleet paksummiksi, niiden kuori käynyt sileäksi ja tuoreeksi, kaikki oksat olivat eheitä ja niiden kärissä ja lehtihangoissa näkyi pyöreitä, herneen tapaisia, kukan urpuja. Siellä täällä oli jo nuo paisuneet urvut auvenneet, niin että kukkalehtien ruusunpunaset reunat jo pistivät näkyviin. Minä tiesin, että kaikista urvuista tulee kukat ja sitten hedelmät, ja olin ilonen katsellessani omenapuitani. Mutta kun minä otin oljet pois ensimmäisen omenapuun päältä, niin näinkin, että alhaalta, ihan maan rajasta, oli omenapuun kuori syöty yltympäriinsä puuhun saakka, niin että puun juuren ympärille oli muodostunut valkoinen rengas. Sen olivat hiiret tehneet. Minä paljastin toisen omenapuun ja sen laita oli ihan samallinen. Minun kahdesta sadasta omenapuustani ei ainoakaan ollut jäänyt ehjäksi. Minä täytin hiirten kalvamat kohdat pihkalla ja vaksilla. Mutta niinpian kuin omenapuut olivat hiukan ruvenneet lehtimään, niin putosivat kukat niistä heti pois. Sitten ilmaantui pieniä lehtiä, vaan nekin alkoivat oitis kuihtua ja kuivaa. Kuori kurtistui ja kävi mustaksi. Kahdesta sadasta omenapuusta oli enää yhdeksän jäljellä. Näissä yhdeksässä ei ollut kuori ihan ympäri syöty, vaan oli tuohon valkoseen renkaaseen jäänyt pieni koskematon kohta. Näistä tällaisista ehjistä paikoista läksi kasvamaan uusia oksia, ja vaikka nämäkin puut näyttivät sairastavan, niin ne virkosivat kuitenkin. Kaikki muut hävisivät. Ainoastaan rikkonaisten kohtien alta lähti vielä kasvamaan oksia, vaan ne olivat kaikki villiä.

Kuori on puulle samasta arvosta, kuin suonet ihmisruumiille: suonien kautta juoksee veri läpi ruumiin, ja kuorta myöten nousee neste puuhun, sen oksiin, lehtiin ja kukkiin. Voidaan ottaa puusta pois koko sisus, niinkuin se onkin hävinnyt vanhoista halavoista, jos kuori vaan säilyy ehjänä, niin elää puu, mutta jos kuori rikkoontuu, niin puukin kuolee. Jos ihmiseltä leikataan suonet poikki niin hän kuolee, ensiksikin siitä syystä, että veri vuotaa pois, ja toiseksi sentähden, ettei verelle jää enää kulkutietä ruumiissa.

Niin kuivaa koivukin, kun lapset tekevät reijän sen kylkeen, saadakseen mahalata, ja kaikki mahala pääsee siten juoksemaan pois.

Sillä tavalla kuolivat omenapuutkin siitä, että hiiret kalvoivat niiden juurelta kuoren pois ympäri puuta ja nesteelle ei enää jäänytkään tietä juurista oksiin, lehtiin ja kukkiin.

Vanha poppeli.

Meidän puutarhamme oli viisi vuotta huonolla hoidolla. Minä palkkasin kirvesmiehiä ja toisia lapiolla työskentelemään puutarhaani ja rupesin itsekin heidän kanssaan työhön. Me hakkasimme ja leikkasimme pois kuivaneet ja villit oksat ja liijat puut ja pensaat. Suurimmiksi kaikista olivat kasvaneet poppeli ja tuomi. Ne estivät muita puita kasvamasta. Poppeli kasvaa juurista ja sitä on mahdoton saada juurineen maasta kaivetuksi, vaan ne ovat hakattavat poikki. Puron takana oli tavattoman suuri poppeli, joka oli kahta sylvä ympäri mitaten. Sen ympärillä oli nurmikko, jossa kasvoi yltyleensä pieniä poppelin vesoja. Minä käskin hakkaamaan ne pois. Halusin näet saada paikkaa iloisemman näköiseksi, mutta ennen kaikkia tahdoin säästää vanhaa poppelia, sillä otaksuin, että kaikki nuo vesat lähtivät siitä ja imivät siitä voimaa. Kun me hakkasimme pois näitä nuoria poppelin vesoja, kävi minun säälikseni joskus, kun näin niiden meheviä juuria maassa poikki hakattavan. Ja vaikka meitä oli neljä miestä repimässä maasta yhtä ainoata sellaista poikki hakattua poppelia, niin emme sittenkään saaneet sitä lähtemään. Se koki pysyä kiini maassa kaikista voimistaan eikä tahtonut kuolla. Minä ajattelin: nähtävästi niiden on välttämättä saatava elää, koska ne niin kovasti pitävät kiini elämästään. Mutta puutarhan raivaaminen oli välttämätön ja minä raivasin. Sittenkun jo oli myöhä havaitsin, ettei olisikaan tarvinnut niitä hävittää.

Minä ajattelin, että vesat imevät mehun vanhasta poppelista, mutta kävikin päin vastoin. Kun minä hakkasin vesoja, niin vanha poppeli jo oli kuolemaisillaan. Se oli kaksihaarainen, ja kun lehdet siihen olivat puhenneet, niin huomasin, että toinen haara oli paljas; samana kesänä kuivui koko poppelin. Se oli jo aikoja sitten alkanut kuivaa ja tietäen pian kuolevansa, tahtoi se siirtää elinvoimansa vesoihinsa.

Sen vuoksi kasvoivat ne niin pian isoiksi, ja kun minä tahdoin säästää sitä itseään, niin tuhosin sen lapsetkin.

Tuomi.

Tuomi kasvoi pähkinäpuiden joukossa ja varjosi pähkinäpuupensaita. Minä olin kauvan epätietoinen, hakkaisinko vai en, sen pois. Minun tuli sitä sääli. Se ei muodostanut eri pensasta, vaan kasvoi yksinään, ja oli likipitään neljäätoista senttimetriä läpimitaten ja noin kahdeksan ja puoli metriä korkea, hyvin haarakas, tuuhea ja yltyleensä täynnä valkeita, hyvänhajuksia kukkia. Kuvaksi jo lemusi niiden tuoksu. Minä en olisikaan hakannut sitä, mutta muuan työmies, jonka minä olin sitä ennen käsenyt hakkaamaan koko tuomen, oli minulle mitään virkkamatta alkanut sitä hakata. Kun minä tulin paikalle, oli hän jo ehtinyt hakata noin kuutta senttimetriä syvän lastuoksen, ja mahalaa tirskahti ulos kirveen alitse, joka kerta kun se sattui samaan paikkaan: "Nyt sitä ei voi enää auttaa, menköön nyt sitten", ajattelin minä ja otin itsekin kirveen käteeni ja aloin hakata sitä yhdessä työmiehen kanssa.

Kaikki työ on hauskaa ja niinpä hakkaaminenkin. On hupaista lyödä kirveen syvälle puuhun, ensin viistoon ja sitten poikittain niin, että lastu lähtee pois ja hakata siten yhä syvemmälle ja syvemmälle lastuusta puuhun.

Minä unhotin kokonaan tuomen ja ajattelin ainoastaan sitä, miten saisin sen pikemmin kaatumaan. Kun hengästyin, niin panin pois kirveen ja me, työmies ja minä nojasimme puuta vastaan ja koetimme saada sitä kaatumaan. Me työnsimme, puun lehdet alkoivat väristä ja meidän päällemme putoili kastepisaroita ja valkosia hyvänhajuksia kukkalehtiä.

Samaan aikaan tuntui kuin olisi jokin parkaissut: puun sisuksesta kuului rusketta; me nojasimme vieläkin kovemmin, ja puun sisuksessa taittui jotakin ja se tuntui ihan siltä, kuin puu olisi itkenyt, ja puu kaatui. Se oli taittunut hakkuuksen kohdalta, huojui ja kaatui oksineen ja kukkineen nurmelle. Pienet oksat ja kukat värisivät vähän aikaa vielä puun kaaduttua, sitten ne herkesivät liikkumasta.

"No niin, siinä tapahtui suuri asia", sanoi talonpoika. "Sääli on aina elävätä!" Mutta minun tuli niin säälini puuta, että menin mitä pikemmin pois sen luota toisten työmiesten luo.

Tammi ja pähkinäpuu.

Vanha tammi pudotti yhden terhonsa pähkinäpuupensaansa juurelle. Pähkinäpuu sanoi tammelle: "Onko sinun oksiesi alla liijan vähän tilaa? Olisit pudottanut terhosi tyhjään paikkaan. Tässä on jo kyllä ahdasta minun vesoillanikin, enkä minä salli edes omien pähkinöitteni pudota maahan, vaan annan ne ihmisille."

"Minä elän kaksisataa vuotta", vastasi siihen tammi, "ja se tammi, joka on kasvava terhostani, tulee elämään yhtä kauvan."

Silloin suuttui pähkinäpuu ja sanoi: "Niinpä minä sitten peitänkin varjollani sinun pienen vesasi ja tukehutan sen, eikä se tule elämään kolmea päivääkään." Tammi ei virkkanut siihen mitään, vaan käski pienen poikansa kasvamaan terhosta.

Terho kastui, turposi, aukeni ja tarttui pienellä juurellaan kiini maahan ja läksi urvusta kasvamaan ylöspäin.

Pähkinäpuu koetti tukehuttaa tuota nuorta puun alkua eikä antanut päivän paistaa sille. Mutta pikku tammi kasvoi vaan yhä korkeammaksi ja voimistui yhä enemmän pähkinäpuun varjossa.

Kului sitten sata vuotta. Silloin oli pähkinäpuu aikoja kuivettunut, vaan tammi, joka oli lähtenyt terhosta kasvamaan, kohosi mahtavana taivasta kohden ja levitti oksiaan joka suunnalle.

Rikkaus Jumalalta.

Eräs mies, joka oli tyytymätön kohtaloonsa, nurisi Jumalaa vastaan.

Tuo hyvä Jumala antaa muille rikkautta, sanoi hän, vaan minulle ei hän tee mitään. Kuinka minä nyt tulen elämässä toimeen, kun ei minulla ole mitään?

Muuan ukko kuuli nämä sanat ja sanoi:

— Oletko sinä niin köyhä kuin luulet? Eikö Jumala ole sinulle antanut nuoruuden ja terveyden?

— Sitä en kyllä voi kieltää, voinpa vielä olla ylpeäkin nuoruudestani ja voimistani, vastasi mies.

Ukko tarttui miehen oikeaan käteen ja sanoi: Antaisitko hakata tämän kätesi pois tuhannesta ruplasta?

— En suinkaan.

— No entäs vasemman?

— En, en sitäkään.

— Suostuisitko sinä siihen, että silmiesi valo sammutettaisiin, jos saisit kymmenen tuhatta ruplaa?

— Jumala minua sellaisesta varjelkoon. Minä en tahtoisi kadottaa silmääni, vaikka saisin kaikki maailman rikkaudet.

— Näetkös nyt, sanoi ukko, mitä rikkauksia Jumala on sinulle lahjoittanut ja kuitenkin nuriset.

Sokea ja maito.

Muuan, joka oli syntymästään saakka sokea, kysyi näkevältä:

— Minkä näköistä on maito?

Näkevä sanoi: — maidon väri on samallinen, kuin valkosen paperin.

Sokea kysyi: — onko se totta, että tämä väri kahisee käsissä niinkuin paperi?

Näkevä sanoi: — ei, se on valkea, kuin valkoset jauhot.

Sokea kysyi: — no onko se siis niin pehmeätä, ja kuivaa, kuin jauhot?

Näkevä sanoi: — ei, se on ilman muuta valkoinen, niinkuin valkoinen jänis.

Sokea kysyi: — onko se siis yhtä karvanen ja pehmeä, kuin jänis?

Näkevä vastasi: — ei, valkoinen väri on juuri samallinen, kuin lumi.

Sokea kysyi: — se on sitten kylmä, kuin lumi.

Ja kuinka monta vertausta näkevä sanoikaan, niin ei sokea voinut käsittää, millainen on maidon valkoinen väri.

Tunto ja näkö.

Pane etusormesi ja keskisormesi ristiin toistensa päälle ja kosketa siten ristiin pannuilla sormillasi pientä palloa niin, että se vierähtää molempien näiden sormien väliin ja sulje itse silmäsi. Silloin tuntuu sinusta siltä, kuin siinä olisikin kaksi kuulaa. Kun avaat silmäsi, niin näet, ettei niitä olekaan kuin yksi. Sormesi pettivät, vaan silmäsi oikaisivat erehdyksen.

Katso — mieluummin sivusta — hyvään puhtaaseen peiliin, niin sinusta näyttää siltä kuin se olisi akkuna eli ovi ja että sen takana vielä olisi jotakin. Kun jälleen koetat sitä sormellasi, niin tunnet, että se onkin peili. Silmäsi siis pettivät tässä tapauksessa, mutta sormet oikaisivat erehdyksen.

Haistin aisti.

Ihminen näkee silmillään, kuulee korvillaan, haistaa nenällään, maistaa kielellään ja tuntee kädellään. Toiset näkevät silmillään paremmin, toiset huonommin. Toinen kuulee kaukaa, toinen on taas huonokuulonen. Toisella on parempi haistamiskyky ja hän tuntee jo kaukaa, miltä jokin haisee, vaan toinen taas ei tunne vaikka haistaisi mädännyttä munaa. Toiset tuntevat joka esineen pelkällä koittamisella, vaan toiset eivät taas pääse sillä keinoin mistään selville, eivätkä voi eroittaa puuta paperista. Joku on tuskin pistänyt jotakin suuhunsa, kun jo tuntee, mikä on makeata, mutta toinen nielee tunteematta, oliko se, mitä nieli, kitkerätä vai makeata.

Niinpä eläimilläkin on toisilla aistimet enemmän kehittyneet, kuin toisilla. Mutta kaikilla niillä on parempi haistamiskyky, kuin ihmisellä.

Ihminen, kun hän tahtoo saada selkoa jostakin esineestä, katselee sitä, kuuntelee, minkälaisia ääniä se antaa, joskus haistaa ja maistaa; mutta tunteakseen oikein esineen täytyy hänen sitä ennen kaikkia koetella.

Sitä vastoin tarvitsee melkein kaikkien eläinten ennen kaikkia haistaa esinettä. Hevonen, susi, koira, lehmä, karhu eivät tunne esinettä, jolleivät saa sitä haistaa.

Kun hevonen pelkää jotakin, niin se päristää sieramiaan, voidakseen paremmin haistaa, eikä herkene ennen pelkäämästä, kun on saanut nuuskia pelättyä esinettä.

Koira juoksee usein isäntänsä jälkiä, mutta kun näkee hänen, niin pelästyy, ei tunne häntä ja alkaa haukkua, kunnes pääsee häntä haistamaan ja tuntee, että se, mikä hänen silmissään näytti niin peloittavalta, onkin hänen oma isäntänsä.

Sattuu usein, että härät näkevät, kun toisia härkiä teurastetaan, kuulevat kuinka ne mölisevät teurastuspaikalla, vaan eivät kuitenkaan, käsitä, mitä siellä tehdään. Mutta kun lehmä tai härkä vaan tulevat paikalle, missä on härän verta, ja saavat haistaa sitä, niin ne heti käsittävät asian laidan, alkavat mölistä, polkea jaloillaan maata, ja niitä on vaikea saada pois siltä paikalta.

Kerran sairastui muuan eukko; hänen miehensä meni silloin lypsämään lehmää. Lehmä haisti ja tunsu, ettei lypsäjä ollutkaan hänen emäntänsä eikä antanut maitoaan. Vaimo käski silloin miehensä panemaan päällensä hänen turkkinsa ja hänen huivinsa päähänsä. Mies teki niin ja lehmä antoi maitonsa. Mutta ukko sattui aukasemaan turkkinsa, lehmä haistoi, ettei asian laita ollutkaan, niinkuin piti ja kätki taas maitonsa.

Kun jahtikoirat ajavat otusta, niin eivät ne juokse aivan jälkiä pitkin, vaan hiukan syrjässä niistä, noin kahdenkymmenen askeleen päässä. Kun kokematon metsästäjä tahtoo johtaa koiraa saaliin jälille painamalla sen turpaa juuri siihen kohtaan josta otus on juossut, niin hyppää koira aina hiukan sivuun. Sen nenään haisee jäljet niin väkevästi, ettei se voi eroittaa mitään kulkiessaan itse jälkiä myöten eikä tiedä, onko otus mennyt eteen vaiko taaksepäin. Se juoksee siitä ensin syrjään ja sitten vasta tuntee, miltä suunnalta tulee voimakkaampi haju, ja lähtee sitten vasta ajamaan saalista. Se tekee samalla tavalla, kuin me teemme silloin, kun joku puhuu liijan kovaa korvaamme. Me väistymme hiukan syrjään ja sitten vasta kauvempaa voimme eroittaa, mitä meille sanotaan. Eli jos se, jota katsomme, on liijan likellä, niin me samoin väistymme siitä hiukan etemmäksi ja voimme sitten vasta nähdä sen paremmin.

Koirat tuntevat toisensa hajusta ja antavat sen avulla merkkiä toisilleen.

Hyönteisillä on vieläkin hienompi hajuaisti. Mehiläinen lentää suoraan siihen kukkaan, jota se tarvitsee. Pieni matonen matelee ylös sitä lehteä syömään, joka on sen ruoka. Lude, kirppu ja itikka tuntevat hajusta ihmisen sadan tuhannen kirpun askeleen päähän.

Jos jo nekin osat, jotka erkanevat kappaleesta ja tulevat meidän nenäämme, ovat jo tavattoman pieniä, niin kuinka pieniä mahtanevatkaan olla ne osaset, jotka tulevat hyönteisten haistimiin.

Erään upseerin kertomuksia Kaukaasiassa.

Minulla oli pieni verikoira, jonka nimi oli Pulkka. Se oli ihan musta, ainoastaan etukäpälien päät olivat valkoset. Kaikilla verikoirilla on alaleuka pitempi, kuin yläleuka, niin että ylähampaat jäävät alahampaiden taakse. Mutta Pulkan alaleuka ulottui niin pitkälle eteenpäin, että sormi mahtui ala- ja ylä hammasten väliin. Kuono oli sillä leveä ja silmät olivat mustat ja kirkkaat valkoset hampaat ja erittäinkin torahampaat olivat aina näkyvillä. Se oli ihan kuin nekeri. Pulkka oli rauhallinen eikä se pakkainnut pureksimaan mitään, vaikka se oli hyvin voimakas ja itsepäinen. Kun se kerran oli käynyt johonkin kiini, niin puri se hampaansa yhteen ja jäi sitten riippumaan siihen niinkuin jokin vaateriekale; ja sitä oli yhtä vaikea saada siitä irti, kuin iilimatoa.

Kerran päästettiin se karhun kimppuun ja se puri hampaansa karhun korvaan ja riippui siinä kuin iilimato. Karhu löi sitä käpälillään, puristi itseään vasten ja heilutti sinne tänne, vaan ei saanut sitä irti itsestään. Lopuksi heittäysi se maahan, tukehduttaakseen sen painamalla päällään sitä maata vasten. Mutta Pulkka ei hellittänyt ennenkun sen päälle alettiin heittää kylmää vettä.

Minä otin sen jo pentuna ja ruokin sitä itse. Kun minä sitten matkustin Kaukaasiaan, niin en olisi halunnut ottaa sitä mukaani ja läksin sen huomaamatta kotoani ja käskin panemaan sen kiini siksi aikaa. Mutta tuskin olin ehtinyt seuraavaan majataloon ja olin juuri muuttamaisillani toisiin kärryihin, kun yhtäkkiä huomasin jotakin mustaa ja loistavata. Se oli Pulkka messinkinen kaulapanta kaulassaan. Se juoksi minkä käpälästä lähti majataloa kohden. Oitis hyppäsi se minua vasten, nuoleskeli kättäni ja asettausi sitten kulkemaan syrjään kärryjen varjoon. Sen kieli riippui vaaksan pituudelta suusta ulkona. Väliin veti se sen takaisin ja nieleskeli kuolaansa, väliin taas pisti ulos yhtä pitkälle kuin ennenkin. Yhä oli sillä kiire, se ei tahtonut ennättää hengittää, ja kyljet oikein vapisivat. Se muutteli sivulta toiselle ja löi hännällään maahan.

Sittemmin sain tietää, että se oli minun pois lähtöni jälkeen särkenyt akkun ruudun ja hypännyt siitä ulos ja sitten juossut suoraa päätä minun jälkeeni ja sillä tavalla kulkenut kahdenkymmen kilometrin matkan pahimmassa kuumuudessa.

Milton ja Pulkka.

Fasaanien ampumista varten olin minä hankkinut itselleni lintukoiran. Sen nimi oli Milton. Se oli korkeakasvuinen, laiha, harmaantäplikäs ja pitkä karvanen; hyvin vankka ja viisas. Se ja Pulkka eivät tapelleet koskaan. Ei ainoakaan koira ollut koskaan tapellut Pulkan kanssa. Sen ei tarvinnut muuta, kuin kerran näyttää hampaitaan, niin toiset koirat menivät pois sen luota häntä koipien välissä.

Kerran läksin sitten fasaania ampumaan ja otin Miltonin mukaani. Yhtäkkiä juoksi Pulkka luokseni metsään. Minä olisin ajanut mielelläni sen pois, vaan en saanut sitä lähtemään ja kotiin oli niin pitkältä, etten viitsenyt lähteä varta vasten sitä sinne viemään. Minä ajattelin, ettei se ehkä tulisi olemaan häiriöksi minulle ja jatkoin matkaani eteenpäin. Mutta juuri kun Milton ehti saada heinikossa vainun fasaanista ja alkoi etsiä sitä, niin juoksi Pulkka sen eteen ja rupesi haukkumaan joka suunnalle. Se koetti löytää fasaania ennenkun Milton, oli kuuntelevinaan jotakin heinikossa, hyppeli ja kääntelihe edes takaisin. Mutta sillä oli huono vainu eikä se voinut yksin löytää jälkiä, vaan katsoi aina Miltoniin ja juoksi sinne, minne sekin. Tuskin oli Milton löytänyt fasaanin jäljet, kun Pulkka jo hyppää sen tielle. Minä kutsuin pois Pulkkaa ja löinkin sitä, vaan en voinut sille mitään. Joka kerta kun Milton löysi jäljet, niin tuli Pulkka sitä häiritsemään.

Olin jo aikeessa lähteä pois ja luulin koko metsästysmatkani menneen hukkaan, mutta silloin keksikin Milton paremman keinoon kuin minä pettää Pulkan. Se teki näin: heti kun Pulkka tuli sen tielle, niin läksi Milton pois jäljiltä, kääntyi toiselle suunnalle ja oli yhä etsivinä. Pulkka juoksi silloin taas sinne, minne Miltonin näki menevän, ja Milton katsoi minuun, huiskutti häntäänsä ja juoksi taas oikeille jälille. Pulkka juoksi taas Miltonin luo ja asettui sen eteen etsimään, ja taas hyppäsi Milton nopeasti

kymmenen askelta syrjään, petti Pulkan ja vei minut uudestaan oikeille jälille. Sillä tavalla petti se Pulkan koko jahdin aikana eikä sallinut sen tulla enää häiritsemään itseään.

Kilpikonna.

Kerran läksin taas Miltonin kanssa metsälle. Lähellä metsää se alkoi hakea, huiskutti häntäänsä, nosti korvansa ja rupesi nuuskimaan. Minä laitoin pyssyni ampumakuntoon ja menin sen perässä. Minä luulin sen etsivän metsäkanaa, fasaania tai jänistä.

Mutta Milton ei mennytkään metsään, vaan jäi aukealle. Minä seurasin edelleen sen perässä ja katselin huolellisesti eteeni. Yhtäkkiä näin, mitä se etsi. Sen edellä juoksi pieni kilpikonna, joka oli noin hatun kokonen. Paljas, mustanharmaa pää riippui pitkän kaulan nenässä, niinkuin naaran koukku. Kun se liikkui eteenpäin, niin työnsi se pitkälle ulospäin paljaat jalkansa, vaan selkensä piti se kuoren peitossa.

Kun se huomasi koiran, niin kätki se jalkansa ja päänsä ja heittäysi heinikkoon, niin että ainoastaan kuori jäi näkymään. Milton kävi siihen kiini ja rupesi sitä pureksimaan, vaan ei voinut sitä kuitenkaan purra rikki, sillä kilpikonnalla on vatsansa päällä yhtä vahva kuori kuin selkäpuolellakin, ainoastaan etu- ja takapuolella sekä sivuilla löytyy siinä aukkoja, joista se pistää ulos päänsä, jalkansa ja häntänsä.

Minä otin kilpikonnan pois Miltonilta ja katselin sen pilkukasta selkää ja kuorta ja miten se sinne kätkeytyi. Kun pitää sellaista kilpikonnaa käsissään ja vilkasee kuoren alle, niin voi ainoastaan sisäpuolella niinkuin kellarissa nähdä liikkuvan jotakin mustaa.

Minä panin kilpikonnan takaisin heinikkoon ja läksin menemään eteenpäin, vaan Milton ei tahtonut jättää sitä, vaan kantoi sitä hampaidensa välissä juostessaan minun perässäni. Mutta yhtäkkiä Milton vinkasi ja heitti sen suustaan. Kilpikonna oli työntänyt koiran suussa ollessaan ulos kypälänsä ja raapinut sillä koiran suuta. Milton suuttui siitä niin kilpikonnaan, että rupesi haukkumaan ja sieppasi sen uudestaan suuhunsa ja kantoi minun perässäni. Minä käskin uudestaan koiraa heittämään sitä pois, vaan se ei totellut minua. Silloin minä otin kilpikonnan siltä ja viskasin sen taas pois. Vaan Milton ei vielä sittenkään jättänyt sitä. Se rupesi kiireesti kaivamaan kypälillään kuoppaa sen viereen. Ja kun kuoppa oli valmis, niin vieritti se kypälillään kilpikonnin kuoppaan ja peitti sen mullalla.

Kilpikonnat elävät maassa ja vedessä, niinkuin käärmeet ja sammakot. Ne sikiävät munasta, ja munivat maalle, vaan eivät haudo niitä, vaan munat aukeavat itsestään, kuin kalan mäti, ja kehittyvät kilpikonniksi. Löytyy sekä pieniä kilpikonnaa, jotka eivät ole suurempia, kuin teevati, että suuria, kahden metrin pituisia, jotka painavat yli kolme sataa kilogrammaa. Isot kilpikonnat elävät merissä.

Yksi ainoa kilpikonna tekee aina keväässä satamääriä munia. Kylkiluut ovat kilpikonnalla kehittyneet kuoreksi. Ihmisellä ja muilla selkärankoisilla ovat ne erillään toisistaan, mutta kilpikonnalla ne ovat kasvettuneet yhteen kuoreksi. Vielä suurempi eroavaisuus on se, että selkärankaisilla eläimillä on kylkiluut ruumiin sisällä, lihan alla, vaan kilpikonnilla ovat ne ulkopuolella, niin että ne peittävät ruumista.

Pulkka ja susi.

Siihen aikaan kun minä matkustin pois Kaukaasiasta, oli siellä vielä sota, ja öisin oli vaarallista olla liikkeellä ilman vartiastoa.

Minä halusin päästä lähtemään matkalle niin aikaseen kuin mahdollista aamulla enkä sen vuoksi lainkaan pannut maata.

Eräs ystäväni tuli minua saattamaan ja me istuimme yhdessä koko illan ja koko yön kylätiellä minun asuntoni edessä.

Se oli usvainen kuudanyö, mutta kuitenkin oli niin kirkasta, että voi lukea, vaikkei kuuta ollutkaan näkyvissä.

Keskellä yötä me kuulimme yhtäkkiä pienen porsaan vinkasevan vastapäätä tien toisella puolella olevan talon pihalla.

Toinen meistä huudahti silloin: "se on susi, joka koettaa tukeuttaa sian porsasta!"

Minä juoksin kiireesti huoneeseeni, sieppasin ladatun pyssyn ja riensin ulos.

Väkeä oli kerääntynyt jo sen talon portin luokse, jossa porsas oli vinkaissut. He huusivat minulle: "tänne, tänne!" Milton läksi minun perääni, varmaankin luullen minun menevän metsälle, kun näki minulla pyssyn; Pulkka nosti myöskin pystyyn lyhyet korvansa ja hypähteli edes ja takaisin, ikäänkuin olisi tahtonut kysyä, kehen hänen nyt käsketään tarttumaan. Kun olin ehtinyt aidan luokse, niin näin, että sieltä päin juoksi suoraan minua kohden jokin eläin. Se oli susi ja se juoksi aidan luo ja hyppäsi sen päälle. Minä väistäysin hiukan syrjään ja pidin pyssyä varalla. Heti kun susi hyppäsi aidalta sille puolelle, jossa minä seisoin, ojensin pyssyni suun sutta kohden, joka oli melkein sen edessä ja vedin liipasimesta, mutta pyssy naksautti vaan hiukan eikä lauennut. Susi ei pysähtynyt ja juoksi tien toiselle puolelle.

Milton ja Pulkka läksivät sen jälkeen. Milton oli hyvin likellä sutta, vaan pelkäsi nähtävästi eikä uskaltanut tarttua siihen kiini, mutta Pulkka vaikka juoksi minkä jaksoi, ei voinut lyhysillä jaloillaan tavoittaa sutta. Me juoksimme, minkä voimme suden perästä, vaan susi ja koirat katosivat näkyvistämme. Ainoastaan kylän laidalta, vallihaudan luota, kuului sekanaista haukuntaa ja vinkumista ja sumuisen ilman läpi näkyi kuun valossa, että siellä nousi pöly maasta ja että koirat tappelivat suden kanssa. Kun me ehdimme vallihaudan luokse, niin ei sutta enää näkynyt ja molemmat koirat palasivat meidän luoksemme harjat pystyssä ja vihasen näkösinä. Pulkka näytti olevan kovasti pahoillaan ja tuuppi minua päällään. Se tahtoi nähtävästi kertoa jotakin, vaan ei voinut.

Me tarkastelimme koiria ja huomasimme, että Pulkalla oli pieni haava päässä. Se oli nähtävästi tavannut suden ennenkun se oli ehtinyt vallihaudan luo, vaan ei ennättänyt puretua siihen kiini ennenkun susi jo oli ehtinyt purra sitä ja mennä tiehensä. Haava oli niin pieni, ettei ollut mitään vaaraa peljättävänä.

Me palasimme takaisin asunnolleni, istuimme ja juttelimme siitä, mitä oli tapahtunut. Minä olin suutuksissani siitä, ettei pyssyni lauvennut, ja yhä mietin sitä, että susi olisi kaatunut juuri siihen paikkaan, jos ei pyssy olisi tehnyt petosta. Ystäväni ihmetteli sitä, miten susi oli voinut päästä hyppäämään pihan sisään. Muuan vanha kasakka sanoi, ettei siinä ollut mitään ihmeteltävää ja luuli, ettei se ollutkaan susi vaan noita-akka ja hän se oli muka lumonnut pyssynikin. Niin istuimme me ja juttelimme.

Yhtäkkiä hypähtivät koirat ylös ja me näimme taas ihan keskellä tietä saman suden; mutta tällä kertaa läksi se meidän huudostamme niin pian pakoon, etteivät koirat sitä enää voineet saavuttaa.

Vanha kasakka tuli tämän jälkeen ihan täydellisesti vakuutetuksi siitä, että se ei ollut susi, vaan noitavaimo. Vaan minusta tuntui siltä, kuin tuo susi olisi ollut raivostunut, sillä en ollut koskaan nähnyt enkä kuullut, että susi olisi vielä sen jälkeen, kun se on tullut karkotetuksi, uudestaan hyökännyt väkijoukkoon.

Joka tapauksen varalle panin minä Pulkan haavaan ruutia ja sytytin sen. Ruuti syttyi ja poltti haavan kohdan.

Minä tein tämän polttaakseni pois haavasta raivostuneen suden kuolaa, jollei se jo ollut ehtinyt mennä vereen. Minä näet tiesin, että jos sellaista kuolaa olisi tullut kerran haavaan ja siten päässyt vereen painumaan, niin olisi se veren mukana levinnyt ympäri koko ruumista ja silloin olisi enää ollut mahdoton parantaa tautia.

Mitä Pulkalle tapahtui Pjätigorskissa.

Lähdettyäni mainitulta sotilasasemalta, en palannut suoraan kotiin Venäjälle, vaan matkustin ensin Pjätigorskiin ja vietin siellä kaksi kuukautta. Miltonin lahjoitin muutamalle kasakalle, joka oli metsämies, vaan Pulkan otin mukaani Pjätigorskiin.

Pjätigorski on saanut nimensä siitä, että se on Besh-tau nimisellä vuorella. Besh merkitsee tatarien kielellä viittä, ja tau vuotta. Tästä vuoresta juoksee kuumaa, harmaata vettä. Tämä vesi on yhtä kuumaa, kuin kiehuva vesi ja sen paikan yläpuolella, jossa vettä tulee vuoresta, on aina höyryä ilmassa, niinkuin samovaarin päällä. Koko se paikka, jossa kaupunki sijaitsee on hyvin ilonen. Vuoresta juoksee kuumia lähteitä ja vuoren juurella virtaa Padkumok niminen joki. Vuoren rinne on metsäinen, sen ympärystät ovat vainioina ja etäältä siintävät silmään suuret Kaukason vuoret. Näillä vuorilla ei lumi sula koskaan ja ne näyttävät aina valkosilta, kuin sokuri. Yksi korkea vuori, Elbrus, näkyy kuin valkoinen sokerikeko yli koko seudun, milloin vaan on kirkas sää. Kuumille lähteille tulee paljon ihmisiä juomaan niiden vettä parantukseksi ja niiden yläpuolelle on laitettu paljon istuimia ja suojuksia ja yltympäriinsä

näkyvät puutarhoja ja käytäviä. Aamusilla soittelee soittokunta ja ihmiset juovat vettä tai kylpevät ja kävelevät. Itse kaupunki on vuorella ja vuoren alapuolella on esikaupunki. Minä asuin esikaupungissa, eräällä pienessä rakennuksessa. Se oli pihan sisällä ja ikkunani edessä oli pieni puutarha, jossa oli kesyjä mehiläisiä. Niitä ei pidetty ontoissa puissa, niinkuin Venäjällä on tapana, vaan ympyriäisissä vasuissa. Mehiläiset olivat niin rauhallisia, että minä voin istuskella aina aamusilla Pulkan kanssa tässä puutarhassa ihan pesien keskellä.

Pulkka käveli pesien keskellä, ihmetteli mehiläisiä, haisteli niitä, kuunteli niiden surinaa, vaan kulki niin varovaisesti niiden lähestöllä, ettei mitenkään niitä häirinyt, ja ne eivät sitten myöskään koskeneet siihen. Yhtenä aamuna palasin kotiin terveysveden juonnista ja istausin juomaan kahvia puutarhaan. Pulkka rupesi raaputtamaan kypälällään korvansa taustaa ja helisteli kaulapantaansa. Se häiritsi mehiläisiä ja minä otin Pulkalta pois kaulapannan. Vähän ajan kuluttua kuulin kaupungista kummallista ja kolkkoa ääntä. Koirat haukkuivat, ulvoivat ja vinkuivat, ihmiset itkivät ja kaikki tämä hälinä kuului vuorelta päin ja tuntui lähenevän lähenemistään meidän esikaupunkiamme. Pulkka herkesi raaputtamasta, pani leveän päänsä valkosine hampaineen etukäpäliensä väliin, työnsi ulos kielensä suustaan riippumaan, niinkuin luuli mukavuutensa vaativan, ja makasi rauhallisesti minun luonani. Kun se kuuli hälinän, niin se ikäänkuin olisi käsittänyt asian oikean laidan, nosti korvansa pystyyn, paljasti hampaansa, hyppeli ja rupesi ulvomaan. Hälinä lähenei yhä. Tuntui siltä, kuin olisivat kaikki koko kaupungin koirat ulvoneet, vinkuneet ja haukkuneet yhtäaikaa. Minä menin portille katsomaan ja meidän talomme emäntä tuli myöskin. Minä kysyin häneltä: "mitä tuo kaikki merkitsi?" Hän sanoi: "vangit tulevat vankilasta ja tappavat koiria. Niitä on tullut liijaksi ja kaupungin hallitus on käskenyt tappamaan kaikki koirat kaupungissa."

— "Kuinka, ne tappavat siis Pulkankin, jos se vaan joutuu heidän käsiinsä?"

— "Ei, ne koirat jätetään henkiin, joilla on kaulapanta."

Kun me olimme vielä parastaikaa pakinoimassa, lähestyivät vangit jo meidän taloamme.

Edellä astui sotamiehiä ja niiden takana seurasi neljä kahleissa olevaa vankia. Kahdella vangilla oli kädessä pitkät rautaset koukut ja toisilla kahdella pitkät kepit. Aivan meidän porttimme edessä iski yksi vangeista koukkunsa kärjen pieneen pihakoiraan ja veti sen keskelle katua, jossa toinen vanki alkoi lyödä sitä kepillä. Tuo pikku koira vinkui kauheasti, vaan vangit huusivat jotakin toisilleen ja nauroivat. Se vangeista, jolla oli koukku, käänteli sillä koiraa ja kun näki, että se oli kuollut, niin veti hän koukkunsa pois ja alkoi katsella, eikö vielä löytyisi koiria talossa.

Samassa karkasi Pulkka päistikkaa, niinkuin kerran sitä ennen karhun kimppuun, tämän vangin päälle. Minä muistin, että se oli ilman kaulapantaa ja huusin: "Pulkka, tule pois", ja sanoin vangeille, etteivät löisi sitä. Vaan vanki nähtyään Pulkan rupesi nauramaan ja iski koukkunsa sukkelasti Pulkan reiteen. Pulkka yritti hyppäämään pois, vaan vanki veti sitä luoksensa ja huusi toiselle: "lyö!" Kumppani nosti ylös keppinsä, ja Pulkka olisi varmaan kuollut, mutta se repäsi itsensä irti, reidestä meni nahka rikki, ja häntä jalkojen välissä ja verinen haava jalassa juoksi se suoraa päätä portista huoneeseen ja kyyristihe minun sänkyäni alle.

Se pelastui sillä, että sen nahka repesi rikki siitä paikasta, johon koukku oli tarttunut.

Pulkan ja Miltonin loppu.

Pulkka ja Milton kuolivat samaan aikaan. Tuo vanha kasakka ei osannutkaan hoitaa oikein Miltonia. Sen sijaan, että olisi pitänyt sitä mukanaan ainoastaan linnustaessaan, alkoi hän käydä sen kanssa villisikoja ajamassa. Ja samana syksynä repäsi jo nuori villisika terävillä torahampaillaan siltä mahan auki. Ei ollut ketään, joka olisi osannut neuloa kiini haavaa, ja Milton kuoli. Pulkka ei myöskään elänyt kauvan sen jälkeen, kun oli pelastunut vankien käsistä. Kohta sen perästä alkoi se käydä alakuloiseksi ja rupesi nuoleskelemaan kaikkia, mitä vaan eteen sattui. Se nuoli minun käsiäni, vaan ei niinkuin ennen, silloinkun hyväili minua. Nyt nuoli se kauvan ja innokkaasti, painoi kovasti kielellään, ja lopuksi alkoi se pureskella hampaillaan. Selvään näytti sillä olevan halu purra kättä, vaan se ei tahtonut tehdä sitä. Minä herkesin antamasta sille kättäni. Silloin rupesi se nuoleskelemaan minun saappaitani ja pöydän jalkaa ja sitten taas pureskelemaan niitä. Sitä kesti pari päivää ja kolmantena se katosi, eikä kukaan nähnyt sitä eikä kuullut siitä mitään.

Varastaa sitä oli mahdoton, ja karata minun luotani se ei voinut. Tämä tapahtui kuusi viikkoa sen perästä, kun susi oli sitä purrut. Siis oli susi todellakin ollut raivostunut. Pulkka oli saanut vesikauhun ja karannut. Sanotaan, että raivous on siinä, että raivostuneen eläimen kurkussa tapahtuu suonenvetoja. Raivostuneet eläimet tahtoisivat juoda, vaan eivät voi, sentähden että vedestä tulevat

suonenvedot kovemmiksi. Silloin ne tuskista ja janosta tulevat hulluiksi ja alkavat pureskella. Nähtävästi Pulkassa oli alulla sellaiset suonenvedot, kun se alkoi nuolla, ja sitten pureskella minun kättäni ja pöydän jalkaa.

Minä kiertelin ympäri koko seudun ja kyselin Pulkkaa, vaan en saanut tietää, minne se oli kätkeytynyt ja kuinka se oli kuollut. Jos se olisi juoskennellut ja pureskellut, niinkuin raivostuneet koirat tekevät, niin olisin varmaan kuullut siitä jotakin. Mutta Pulkka juoksi varmaankin kauvaksi metsään ja kuoli sinne. Metsästäjät sanovat, että kun viisas koira saa vesikauhun, niin se juoksee kedolle tai metsään ja etsii siellä sellaista ruohoa, kuin se tarvitsee; pyörittelee ruumistaan siinä silloin, kun siinä on kaste, ja parantaa itsensä sillä tavalla. Pulkka ei varmaankaan parantunut. Se ei tullut enää takaisin, vaan katosi ainiaaksi.

Halu pahempi kuin pakko.

Oltiin karhunjahdissa. Minun kumppanini onnistui ampua karhua, niin että se haavottui, vaan ei kuolettavasti. Vähän verta jäi lumelle, vaan karhu itse pääsi pakoon.

Me kokoonnuimme sen perästä yhteen metsässä ja rupesimme tuumimaan, mitä oli tehtävä: joko menisimme paikalla etsimään karhua käsiimme, tahi odottaisimme pari kolme päivää, kunnes se taas asettuisi yhteen kohti.

Me aloimme kysyä neuvoa talonpoikaisilta karhun tappajoilta, voisimmeko nyt heti kiertää tämän karhun? Vanha karhun tappaja sanoi: — Ei, ette voi; karhun on annettava rauhoittua; noin viiden päivän päästä voi sitä jo ruveta kiertämään, vaan jos nyt lähdetään sen jälkeen, niin se siitä pelästyy vaan eikä asetu makamaan.

Mutta muuan nuori talonpoikainen karhun ampuja väitti vastaan ukon mielipiteitä ja sanoi, että nyt on kyllä paikalla mahdollista saada karhu kierretyksi. "Kun lunta on näin paksulta", sanoi hän, "ei karhu viitsi mennä kauvaksi, se kun on lihava. Se rupeaa pian maata. Ja jollei asetu maata, niin kyllä minä sen tapaan suksillani."

Kumppanini ei myöskään ollut halukas heti lähtemään ja neuvoi meitäkin odottamaan.

Minä sanoin silloin: "mitäpä tuosta väitellään. Tehkää te niinkuin tahdotte, mutta me lähdemme Demja ja minä karhun jälkeen. Jos saamme sen kierretyksi, niin se on hyvä, jollemme, niin on se ihan yhdentekevä meille, sillä meillä ei ole nyt muutakaan tehtävää. Ainakaan ei ole vielä myöhä."

Ja niin tehtiinkin.

Kumppanit menivät rekiensä luo ja ajoivat kylään, vaan Demja ja minä otimme itsellemme leipää ja jäimme metsään.

Kun kaikki muut olivat pois menneet, tarkastimme me pyssyjämme, sidoimme turkkimme vyöllä ja läksimme seuraamaan karhun jälkiä.

Sää oli kaunis: kylmä ja tyyni. Vaan hiihtäminen oli vaikeata. Lunta oli paksulta ja enimmäkseen irtonaista. Metsässä ei hanki ollut lainkaan ehtinyt kovettua, sillä juuri päivää ennen oli satanut nuorta lunta, niin että sukset upposivat lumeen hyvin syvään. Karhun jäljet voi erottaa pitkän matkan päähän. Näkyi, kuinka se oli astuskellut, miten oli toisin paikoin uponnut mahaansa myöten ja pölyyttänyt lunta. Me kulimme alussa niin, että karhun jäljet olivat näkyvissämme läpi isopuisen metsän, mutta sittenkun jäljet menivät viidakkoon, jossa kasvoi pieniä näreitä, pysähtyi Demja. "Nyt täytyy lähteä pois jäljillä", sanoi hän. "Se makaa luultavasti näillä tienoin. Lumesta näkyy, että se on tässä istahdellut. Poiketaanpas pois jäljiltä ja lähdetään sitä kiertämään. Mutta nyt on oltava hiljaa, emme saa huutaa emmekä rykiä, tai muutoin se pelästyy."

Me poikkesimme siis pois jäljiltä, vasemmalle. Kuljettuamme noin viisisataa askelta, näimme taas karhun jäljet edessämme. Me seurasimme taaskin näitä jälkijä, ja ne veivät meidät maantielle. Siellä me pysähdyimme ja rupesimme tarkastelemaan, minnepäin karhu oli mennyt. Siellä täällä pitkin tietä näkyi ihan täydellisiä karhun askeleita, joissa voi huomata selvästi koko kápälän ja kynsien sijat, toisin paikoin taas olivat jäljet sellaisia, kuin olisi joku ukko kuleskellut virsut jalassa pitkin tietä. Me seisahdimme tiellä ja rupesimme katselemaan, minne päin karhu oli mennyt. Nähtävästi oli se kääntynyt menemään kylään päin.

Me kävelimme pitkin tietä. Demja sanoo: "on suotta enää seurata jälkiä maantiellä. Näkyyhän se hangessa, missä jäljet erkanevat tieltä joko oikealle tai vasemmalle. Jossakin kohden sen täytyy kääntyä

pois tieltä, sillä kylään se ei suinkaan voi mennä."

Siten kulimme noin virstan verran maantietä; silloin näimme edessämme jälkien poikkeavan tieltä. Me rupesimme tarkastelemaan ja mitä kummaa saimmekaan nähdä. Me näimme kyllä, että ne olivat karhun jäljet, vaan ne eivät tulleet tieltä metsään, vaan metsästä tielle. Varpaiden päät olivat tielle päin. "Se on toinen karhu", arvelin minä. Demja katseli ja mietti. "Ei, se ei ole toinen", sanoi hän, "se on kun onkin sama karhu, mutta se on vaan alkanut meitä pettää. Se on poikennut tieltä takaperin." Me seurasimme näitä jälkiä kappaleen matkaa, ja näimme, että asia todella niin olikin. Me huomasimme näet nyt, että karhu oli kulkenut vaan kymmenkunnan askelta takaperin tieltä poikettuaan, mennyt sitten muutaman petäjän taakse, kääntynyt siinä ympäri ja mennyt suoraan eteenpäin. Demja pysähtyi ja sanoi: "nyt voimme ihan varmaan saada sen kierrokseen. Sillä ei ole enää muualla sopivaa paikkaa, jossa se voisi pysähtyä makaamaan, kuin tällä suolla. Lähdetäänpä nyt kiertämään."

Siten läksimme me tekemään kierrosta ja kulimme sakean näreikön läpi. Minä olin jo aika lailla väsynyt ja yhä vaikeammaksi kävi hiihtäminen. Väliin tartuin katajapensaaseen ja kompastuin siihen, väliin sotkeutui pieni kuusen vesa jalkoihini, väliin suljahtivat sukset pois jalan alta, tottumaton kun olin hiihtämään, väliin taas sattuivat ne lumen peitossa oleviin kantoihin tai puihin. Minua alkoi jo väsyttää. Riisuin turkin päältäni, ja hiki vuosi otsaltani. Demjalle sitä vastoin näytti hiihtäminen olevan niin huokeata, kuin olisi hän istunut veneessä. Oli ikäänkuin sukset olisivat ihan itsestään kulkeneet hänen allaan. Ei hän kompastunut missään eikä sukset suljuneet pois hänen jalkainsa alta. Hän otti vielä hartioilleen minun turkkinikin, vaan sittenkin hän vielä oli alinomaa kintereilläni. Me olimme tehneet noin kolmen virstan pituisen kierroksen ja olimme kulkeneet suon ympäri. Minä aloin jo jäädä jälkeen, sukset kääntyivät sinne tänne jaloissani ja jalkani takertuivat vähän väliä johonkin. Yhtäkkiä pysähtyi Demja edessäni ja viittasi minulle kädellään. Minä menin hänen luoksensa. Demja kumartui alas, osoitti kädellään supisten korvaani: "katsokaas, harakka nauraa seipään nenässä; lintu tuntee näet kaukaa karhun hengityksen. Se on täällä."

Me jatkoimme matkaamme, hiihdimme vielä virstan verran ja löysimme uudestaan vanhat jäljet. Siis olimme kiertäneet karhun ympäri ja se oli nyt siinä kierroksessa, jonka olimme tehneet. Me seisahdimme. Minä otin pois hatun päästäni ja aukasin nuttuni napit: minulla oli kuuma, kuin saunassa ollessa ja olin ihan läpi märkä. Demjan posket punottivat myöskin ja hän pyyhki hihallaan hikeä otsastaan. "No, hyvä herra, nyt olemme saaneet jotakin aikaan, nyt sietää meidän Levätä."

Vaan iltaruskot alkoivat jo loistaa metsän läpi. Me istahdimme suksillemme lepäämään. Kaivoimme sitten pussista leipää ja suoloja. Minä söin ensin lunta ja sitten vasta leipää. Ja leipä tuntui minusta niin maukkaalta, etten eläessäni ole syönyt sellaista. Me istuimme siinä hetkisen; alkoi jo tulla hämärä. Minä kysyin Demjalta, pitkökö matka oli kylään. "Täältä on ainakin kaksitoista virstaa. Me ehdimme kyllä sinne tänä yönä, vaan nyt on meille lepo tarpeen. Pankaa päällemme turkit, herra, muuten voitte kylmettyä."

Demja taitteli kuusen oksia, pudisti niistä pois lumen, laitteli niistä vuoteen, ja me rupesimme siihen maata rinnatusten, kädet pään alla. En muista itse kuinka nukuin. Noin kahden tunnin kuluttua heräsin. Jokin rapisi.

Olin maannut niin sikeästi, että unhotin senkin, minne olin nukkunut. Minä katsoin ympärilleni. Mitä ihmettä, missä olenkaan? Ympärilläni on jonkinlaisia valkosia telttejä, jotka ovat valkosten pylväiden nojassa ja kaikkialla loistaa timantteja. Minä luon katseeni ylöspäin — sielläkin näen valkosia patsaita ja patsaiden välillä kirkkaan taivaan, jossa loistelee moniväriset tulet. Minä katsahdan taas ympärilleni ja muistan, että olemme metsässä, lumiset ja huurteen peittämät puut olivat näyttäneet minusta valkoselta teltiltä, ja tulet ne olivat tähtiä, jotka vilkahtelivat silmiin puiden oksien lävitse.

Yöllä oli ollut pakkanen. Puiden oksilla, minun turkillani ja Demjan koko vaatteilla oli huurretta, ja yläpuoleltamme puista satoi sitä meidän päällemme. Minä herätin Demjan. Me nousimme suksillemme ja läksimme hiihtämään. Metsässä oli hiljaista; ei kuulunut muuta, kuin meidän suksiemme karske pehmeässä lumessa, ja siellä täällä paukahtaa puu pakkasesta ja kaiku siitä kuuluu läpi koko metsän. Kerran vaan kuului jokin elävä olento liikahtavan likellämme ja juoksevan sitten pois. Minä jo ajattelin, että se oli karhu. Me menimme sinne, josta olimme kuulleet liikettä ja näimme jäniksen jäljet. Pienistä haavoista oli kuori kaluttu pois. Sen olivat syöneet jänikset.

Me hiihdimme maantielle, sidomme sukset selkämme taakse riippumaan ja kulimme käymällä pitkin maantietä. Kävely tuntui helpolta. Sukset juoksivat ja kalkahtelivat toisiaan vasten kovaksi poljetulla maantiellä, kevyt lumi narisi saappaiden alla ja kylmä huurre takertui, kuin untuva, naamaan. Ja tähdet näyttivät ikäänkuin juoksevan meitä vastaan pitkin puiden oksia, syttyvän ja sammuvan, aivan kuin koko taivaan kaari olisi pyörinyt myllynkiven tavalla ympäriinsä.

Kumppanini tapasin kylässä makaamassa. Minä herätin hänet. Me kerroimme hänelle, kuinka olimme kiertäneet karhun, ja käskimme isännän seuraavaksi aamuksi toimittamaan meille ajomiehiä. Sitten me

söimme ja panimme maata.

Minä olin niin väsynyt, että olisin nukkunut vaikka puoleen päivään, vaan toverini herätti minut. Minä hypähdin ylös ja katsoin — kumppanini oli jo pukeutunut ja puuhaili pyssynsä kanssa.

— "Ja missäs Demja on?" — "Aikaa sitten meni metsään. Hän on jo tarkastanut kierroksen, tullut sieltä takaisin ja nyt vei hän ajomiehet sinne." Minä pesin silmäni, puin päälleni, latasin pyssyni; me istuimme rekeen ja läksimme ajamaan.

Pakkanen oli kova, kuten ennenkin ja ilma tyyni, vaan aurinko ei ollut näkyvässä, usvaa oli ylhäällä ilmassa ja huurretta puissa.

Ajoimme noin kolmen virstaa pitkin maantietä ja tulimme metsän reunaan.

Tuolla notkelmassa tupruaa sininen savu ja väkeä on seisomassa. Talonpoikia ja heidän vaimojaan seisoo siellä suuret kepit kädessä.

Me nousimme pois reestä ja menimme väkijoukon luo. Ukot istuivat, paistoivat perunoita ja laskivat leikkiä naisten kanssa.

Ja Demja oli heidän joukossaan. Väki nousi äkkiä ylös ja seurasi Demjaa, joka asetteli heitä pitkin kierrosta seisomaan. Miehiä ja vaimoja — kaikkiaan noin kolmeen kymmeneen henkeen — asettui riviin ja meni metsään. Minä ja kumppanini menimme heidän jäljestään.

Vaikka olikin syntynyt pieni polku väkijoukon kulkiessa kunkin paikalleen, niin oli sitä kuitenkin hankala kulkea; siinä ei ollut tilaa kaatua; oli ihan kuin olisi kulkenut kahden seinän välitse. Me kävelimme siten puoli virstaa; siellä hiihti jo Demja suksillaan toiselta puolelta meitä vastaan; hän viittasi kädellään meitä tulemaan luokseen. Me menimme ja hän osoitti meille paikkamme. Minä asetuin paikalleni ja vilkasin ympärilleni.

Vasemmalla puolellani oli korkeakasvuista kuusikkota; sen läpi voin nähdä pitkän matkaa, ja tuolta puiden takaa vilkahteli silmääni muutaman miehen haamu, joka seiso minua lähinnä kierroksen piirissä. Vastapäätäni oli noin miehen korkuista sakeata näreikkötä. Lumi oli painanut näreiden oksat alaspäin ja ne olivat jäätyneet kiini toisiinsa. Läpi näreikön kävi pieni polku, jonka nyt oli tuiskuuttanut umpeen. Tämä tie tuli suoraan minua kohti. Oikealla puolellani oli myöskin tuuhea kuusikko, jonka takana oli aho. Ja tälle aholle näin Demjan asettavan toverini.

Minä tarkastin molemmat pyssyni, viritin hanat ja rupesin miettimään, missä minun olisi mukavin seista. Kolmen askeleen päässä takanani oli suuri petäjä. "Minäpä asetunkin petäjän juurelle ja panen toisen pyssyni sitä vasten pystyyn", ajattelin minä. Menin sitten petäjän luo, vajosin yläpuolelle polven hankeen, poleksin petäjän juurelle noin puolta toista arsinaa laajan tanhuan ja asetuin siihen. Toisen pyssyn otin käteeni, vaan toisen jätin, hana vireissä petäjää vasten nojalleen. Sitten vedin vielä veitsen tupeistani ja panin sen niin, että luulin saavani sen helposti irti tarpeen tullessa.

Kun olin juuri ehtinyt tällä tavalla laittaa kaikki valmiiksi, niin kuulin Demjan huutavan metsässä: "se on mennyt tiehensä! se on mennyt tiehensä!" Ja pitkin koko kierrosta toisteli kierrosväki eri äänillä: "se on mennyt tiehensä!" "Hoi, hoi!" huusivat kierrosmiehet. "Ai-i-i!" kuului sekaan naisten pehmeämmät äänet.

Karhu oli kierroksen sisässä. Demja ajoi sitä. Väki huusi yltympäri, ainoastaan minä ja kumppanini seisoiimme, olimme vaiti, liikkumatta ja odotimme karhua. Minä seisoin siinä katsellen ja kuunnellen, ja sydämmeni oikein jysähteli tykytyksestä. Minä pidin lujasti pyssyä, vaan käteni vapisi. "No tulkoohan nyt vaan", ajattelin, "minä tähtään, ammun ja se kaatuu..." Yhtäkkiä kuulen kaukana vasemmalla puolellani jotakin kaatuvan kumoon. Minä tirkistin korkeaan kuusikkoon: noin viidenkymmenen askeleen päässä minusta, puiden takana näen seisovan jonkin suuren, mustan olennon. Minä painaun alas ja odotan. Ajattelen, että eiköhän tuo tule likemmäksi. Katson ja näen, kuinka se liikuttaa korviaan, kääntyy ja menee pois. Sivulta näen sen nyt ihan kokonaan. Se on aika peto! Minä tähtään sitä innoissani — "puks!" — ja minä kuulen, kuinka kuulani rapahtaa puuhun. Savun läpi näen karhun syöksevän takaisin kierroksen sisään ja katoavan metsään. "Nyt olen pannut pilalle asiani", ajattelin minä, "karhu ei tule enää minun puolelleni; joko sen saa ampua kumppanini, tai koettaa se päästä ulos kierroksesta talonpoikain kohdalta, vaan minua kohti se ei tule enää." Joka puolelta kuuluu talonpoikain huutoa, mutta oikealta puoleltani, likeltä toveriani, eroitan jonkun naisen äänen: "täällä se on! täällä se on! täällä se on! tänne, tänne! Hoi, hoi! Ai, ai!"

Minä voin huomata, että hän näkee karhun. Minä en odota enää karhua omalle puolelleni ja katson oikealle kumppaniini päin. Näen, kuinka Demja juoksee sauva kädessä, ilman suksia, polkua myöten hänen luokseen, istahtaa hänen viereensä ja osoittaa kepillä jotakin ja ikäänkuin tähtää. Minä näen sitten toverini ottavan pyssynsä ja tähtäävän sinne, jonne Demja oli osoittanut. "Puks!" kuului sitten

korviini. "Kas niin", ajattelin minä, "nyt hän ampui karhun." Vaan katsottuani sinne päin näenkin, ettei kumppanini juoksekaan karhun luokse. "Hän ampui varmaankin ohitse, tai sattui se huonosti, — nyt se varmaankin kääntyy takaisin, ajattelin minä, vaan minun luokseni päin se ei tule enää." Mutta kuinkas onkaan? Yhtäkkiä kuulen edessäni jonkin lentävän kuin vihurin; lumi pölisee ihan minun vieressäni ja puhina kuuluu. Minä katsahdan eteeni: karhu syöksyy suoraan päistikkaa minua kohti polkua pitkin läpi sakean kuusikon eikä ole nähtävästi pelon tähden tunnossaan. Viiden askeleen päässä itsestäni näen täydellisesti karhun: sen mustan rinnan ja suuren punasenharmaan pään. Se tulee kiivaasti, otsa suoraan minua kohti, ja tuiskuuttaa lunta joka taholle. Minä huomaan karhun silmistä, että se ei näe minua, vaan syöksyy peloissaan henkensä edestä, minne sattuu. Ja nyt on se tulossa suoraan sitä petäjätä kohti, jonka luona minä seison. Minä sieppaan pyssyn ja ammun, — vaan se tulee sittenkin yhä likemmäksi. Nyt huomaan, että olin ampunut ohi, kuula ei ollut sattunut karhuun; mutta se ei kuule mitään, tulee vaan päälleni, näkemättä vielääkään minua. Minä ojennan toisen pyssyni sitä kohti, sen suu miltei ottaa karhun otsaan. "Puks!" minä näen, että kuulani sattui karhuun, vaan ei kuolettavasti.

Se nosti päänsä, painoi alas korvansa, irvisti ja sitten — suoraan minun päälleni. Minä tartuin toiseen pyssyyni, vaan tuskin olin ennättänyt saada sen käteeni, kun se jo oli tullut päälleni, kaatanut minut lumeen ja hypännyt ylitseni. "Onpa hyvä", ajattelen siinä, "että se jättää minut rauhaan." Minä kohottaudun hiukan, mutta silloinpa tunnenkin, että jokin painaa minua alas ja pitää minusta kiini. Karhu ei ollut ensin pysähtynyt, vaan oli mennyt ylitseni, mutta sitten kääntynyt takaisin ja heittäytynyt koko painollaan päälleni. Minä tunnen päälläni raskasta painoa, tunnen lämmintä hengitystä kasvojeni päällä, tunnen, kuinka karhu ottaa kitaansa koko minun pääni. Nenäni on jo sen suussa, siellä tuntuu kuumalta ja nenääni haisee karhun haavasta vuotava veri. Se puristaa käpälillään minua hartioista, niin etten voi liikahtakaan. Minä koetan painaa päätäni rintaani vasten ja vetää sitä pois karhun kidasta ja saankin sieltä ulos nenäni ja silmäni. Mutta se koettaa heti taas siepata suuhunsa nenääni ja silmiäni. Minä tunnen, kuinka se tarttuu ylähampaillaan otsaani hivusten alapuolelta, alahampaillaan silmien alta, lävistää hampaansa ihoon ja alkaa purra. Tuntuu siltä, kuin leikattaisiin veitsillä päätäni, minä koetan, minkä voin tempoa irti itseäni, vaan karhu pitää kiirettä ja kaluaa kuin koira, päätäni. Minun onnistuu päästä irti hetkeksi, mutta se ottaa kiini taas uudestaan. "No nyt on tullut viimeinen hetkeni", ajattelin jo. Mutta yhtäkkiä tunnen huojistusta. Minä katson — karhua ei ollutkaan enää, se oli lähtenyt luotani ja mennyt pois.

Seikka oli näet se, että kun kumppanini ja Demja olivat nähneet, että karhu kaatoi minut hankeen ja rupesi puremaan minua, niin olivat he rientäneet luokseni. Kumppanini oli tahtonut päästä pikemmin luokseni, vaan olikin pettynyt siinä; sen sijasta että olisi tullut polkua myöten, oli hän lähtenyt juoksemaan suoraan ja kaatunut. Koko sen ajan, joka kului hänen tempoessaan irti itseään hangesta, oli karhu saanut rauhassa pureskella minua. Vaan Demja sen sijaan juoksi minkä kerkesi, ilman pyssyä, kuten hän olikin, ainoastaan seiväs kädessä, polkua myöten luokseni ja huusi: "Se syö herran! Se syö herran!" Siten juoksi hän ja huusi karhulle: "Aa sinä, juutas! Uskallatko veitikka! Pois! Pois!"

Karhu totteli, heitti minut rauhaan ja juoksi tiehensä. Kun nousin ylös, oli lumella verta, niinkuin olisi siinä lammas teurastettu, ja lihasiekaleita riippui silmiäni päällä, vaan mielenliikituksen takia en tuntenut vielä mitään tuskaa.

Kumppani rientää luokseni, kansaa keräytyy ympärilleni; he tarkastavat haavaani ja hierovat sitä lumella. — Mutta minä olin unhottanut jo haavanikin ja kysyin: "missä on karhu, minne se on mennyt?" Yhtäkkiä kuulen sanottavan: "tuolla se on, tuolla se on!" Ja me näemme taaskin karhun syöksevän päällemme. Me sieppaamme pyssymme, vaan kukaan ei ehtinyt vielä ampua, kun se jo kääntyi takaisin ja juoksi pois näkyvistä. Karhussa oli näet herännyt veren himo, se olisi tahtonut vielä purra, mutta nähtyään niin paljon väkeä pelästyi se ja meni tiehensä. Jäljistä näimme sitten, että karhun päästä oli vuotanut verta. Me halusimme vielä ajaa sitä takaa, vaan minun päätäni alkoi kivistää, ja me matkustimme kaupunkiin saamaan lääkärin apua.

Lääkäri neuloi silkillä kiini haavani, ja ne alkoivat nyt parata.

Kuukauden kuluttua läksimme uudestaan ajamaan samaa karhua, vaan minun ei onnistunut silloinkaan saada sitä tapetuksi. Karhu ei lähtenyt pois kierroksesta, vaan kulki koko ajan sen sisäpuolella ympäri sitä ja kiljui kamalalla äänellä. Demja kaasi sen lopuksi. Minun kuulani oli lävistänyt sen alaleuvan ja vienyt siltä yhden hampaan.

Tämä karhu oli hyvin suuri ja sillä oli kaunis, musta nahka.

Minä toppasin sen ja nyt se on minun kammarissani. Haavat otsassani ovat paranneet, niin että hädin tuskin enää voi eroittaa, missä ne ovat olleet.

Pikku tyttö ja hänen sienensä.

Kaksi tyttöä palasivat kotiinsa ja kantamuksena oli heillä sieniä.

Matkallaan täytyi heidän mennä rautatien poikki.

He luulivat että juna oli vielä kaukana, kiipesivät multavallille ja olivat juuri menossa kiskojen poikki.

Yhtäkkiä kuului juna syöksyvän eteenpäin. Vanhempi tyttönen juoksi takaisin, vaan nuorempi hyppäsi rautatien toiselle puolelle.

Vanhempi tyttö huusi sisarelleen: "elä käänny takaisin!"

Mutta juna oli jo ehtinyt niin likelle ja kohisi niin kovasti, ettei nuorempi tyttö kuullut oikein, mitä hänelle sanottiin; hän luuli, että häntä oli käsketty palaamaan takaisin. Hän juoksi takaisin kiskojen yli, kompastui, kaatoi sienensä ja rupesi niitä poimimaan.

Juna oli jo likellä ja koneen käyttäjä huudatti junan höyrypillillä, minkä suinkin voi.

Vanhempi tyttö huusi: "jätä sienet siihen!" vaan nuorempi luuli, että sisarensa oli käskenyt hänen keräämään pois sienet ja ryömi yhä pitkin rautatietä.

Koneen käyttäjä ei saanut junaa seisattumaan. Vielä kuului kimakka vihellys ja juna tuli pikku tytön päälle.

Vanhempi tyttö huusi ja itki. Kaikki matkustajat katsoivat vaunujen akkunoista, ja konduktööri riensi junan loppupäähän katsomaan, miten tytösten oli käynyt.

Kun juna oli mennyt ohitse, niin näkivät kaikki, että tyttö oli pitkällään kiskojen välillä, pää alapainuneena ja aivan liikkumatta.

Sitten, kun juna jo oli ehtinyt kauvaksi, nosti tyttö päätään, nousi polvilleen, keräsi sienensä ja juoksi sisarensa luo.

Hyppäys.

Muuan laiva oli purjehtinut maan ympäri ja oli kotimatalla. Ilma oli tyyni ja kaikki miehistö oli kannella. Keskellä väkijoukkoa hyppeli suuri apina sinne tänne ja näytti huvittavaa kaikkia. Se koukisteli itseään, hyppeli ja väänteli naamaansa hyvin naurettaviin asemiin, suututti ihmisiä, ja näytti tietävän, että väki oli hänestä huvitettu ja teki siitä syystä vielä enemmän ilveitään.

Se hyppäsi muutaman kaksitoista vuotiaan pojan luo, joka oli laivan kapteenin lapsia, sieppasi hänen päästään hatun, pani sen päähänsä ja kiipesi sukkelasti mastoon. Kaikki rupesivat nauramaan, ja poika seiso siinä avopäin tietämättä, itkisikö vai nauraisi. Apina istui sitten ensimmäisen maston koppiin, otti lakin päästään ja rupesi käsillään ja hampaillaan repimään sitä rikki. Se tahtoi nähtävästi suututtaa poikaa, osoitteli häntä ja irvisteli hänelle. Poika uhkaili sitä, huusi sille, vaan se repi vieläkin enemmän hattua. Laivamiehet nauroivat yhä kovemmin, poika punehtui, heitti pois päältään nuttunsa ja läksi kiipeämään mastoon apinan jälkeen. Minuutin kuluessa oli hän ehtinyt touvia myöten ensimmäiseen maston koppiin, mutta apina kiipesi vielä notkeammin ja sukkelammin kuin hän vielä ylemmäksi juuri samassa silmänräpäyksessä, kun poika yritti temmaista pois siltä hattunsa.

"Odota sinä vaan, mutta etpäs nyt pääse kynsistäni!" huusi poika ja kiipesi yhä ylemmä hänkin. Apina houkutteli häntä yhä, kiipesi vielä korkeammalle, ja poika oli kiivastunut puolestaan eikä tahtonut jäädä jälkeen. Siten apina ja poika ennättivät melkein yhtä pian maston huippuun. Maston huipussa ojensiihe apina ihan suoraksi ja, tartuttuaan takakädellään touviin, ripusti se hatun ylimmäisen maston ylimmäisen pienapuun takimaiselle reunalle riippumaan, mutta itse kiipesi se ihan maston huippuun, väänteli siellä itseään, näytti hampaitaan ja osoitti kaikella tavalla voiton riemuaan. Mastosta oli ylimmäiseen poikki pienenä, jonka nenässä hattu riippui, noin puolitoista metriä, niin että pojan oli ihan mahdoton saada sitä sieltä irrottamatta kättään nuorasta ja mastosta.

Mutta poika oli hirveästi suutuksissaan. Hän heitti irti mastosta ja astui ylös pienen päälle. Kannella olivat kaikki tähän saakka katsoneet ja nauraneet apinan ja kapteenin pojan kiipeämä kilpailulle, vaan kun näkivät, että poika heitti pois kädestään köyden ja kapusi pienapuun nenään, jossa hän nyt huojui kädet ulos ojennettuina, niin pelästyivät kaikki.

Jos hän nyt vaan tekisi yhdenkään harha askeleen, niin putoaisi hän itsensä kuoliaaksi laivan kantta vasten. Ja jos hän ei astunutkaan harhaan, vaan voi kävellä onnellisesti pienen päähän ja ottaa siitä hattunsa, niin kuinka hän sitten voisi kääntyä takaisin ja laskeutua mastoon. Kaikki olivat hiljaa,

seuraten hänen liikkeitään ja odottivat, miten lopuksi kävisi.

Yhtäkkiä huudahti joku joukosta pelästyksestä. Poika muisti tämän huudon kuultuaan tilansa, katsahti alas ja alkoi horjua.

Samassa tuli pojan isä, kapteeni, ulos kajuutastaan. Hänellä oli pyssy kädessään ampuakseen kalalokkeja. Hän näki poikansa mastossa, ja heti ojensi pyssyinsä häntä kohden ja huusi: "Alas mereen sieltä! hyppää paikalla mereen! muutoin ammun sinut!" Poika horjui eikä käsittänyt mitä hänelle sanottiin: "Hyppää eli minä ammun... Yks, kaks..." ja kun pojan isä huusi: "kolme!" — niin kurotti poika alas pänsä ja hyppäsi mereen.

Niinkuin kanuunan kuula läiskähti pojan ruumis mereen, ja aallot eivät vielä ehtineet peittää häntä, kun jo kaksikymmentä ravakkata merimiestä hyppäsi laivasta mereen. Vielä puoli minuuttia — ne tuntuivat kaikista pitkiltä — niin nousi pojan ruumis veden pinnalle. Hänet otettiin kiini ja nostettiin laivaan. Muutamien minuuttien kuluttua rupesi hänen suustaan vuotamaan vettä ja hän alkoi hengittää.

Kun kapteeni näki sen, niin huudahti hän äkkiä, niinkuin jokin olisi häntä ahdistanut, ja meni kajuuttaansa, ettei kukaan saisi nähdä hänen kyöneleitään.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUONNOSTA JA ELÄMÄSTÄ: SATUJA JA KERTOMUKSIA LAPSILLE ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are

removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.